

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər

Ölkəmizdə
QİÇS bəlası:
10 minə yaxın

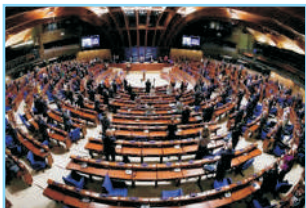
ŞƏXS...

yazısı səh.10-da

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 28 avqust 2024-cü il Çərşənbə № 153 (8526) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Berlin Bakıya verdiyi sözü tutmadı

Almaniya rəsmiləri siyasi səviyyədə vədlər versə də, Azərbaycan nümayəndə heyətinin AŞ PA-dakı mandatı hələ də bərpa edilməyib

yazısı səh.4-də

Separatçıların "müstəqillik" şousu hazırlığı

yazısı səh.6-da

Əsgərlik yaşının 19-a qaldırılması təklifi

yazısı səh.3-də

"Ermənistanla öldürücü silahlar vermirik" - ABŞ səfirliyi

yazısı səh.6-da

ATƏT-in seçki "hesabatı" hazırdır

yazısı səh.4-də

İkinci Sülh Sammiti Türkiyədə keçirilə bilər

yazısı səh.9-da

Yeni qiymətə görə internetdən imtina edənlərə cərimə

yazısı səh.11-də

Poliklinikalarda qızılca peyvəndi tapılmır

yazısı səh.10-da

Bu gündən boş qalan yerlər üzrə ixtisas seçimi başladı

yazısı səh.11-də

Bülbüloğlunun oxuduğu mahnı gerçək olur: "Xəzər qaçır..."

yazısı səh.12-də

"Metsamor AES-in radioaktiv tullantıları Araza axıdılır" iddiası

yazısı səh.14-də

Bakının Fələstin siyasətini təftiş edənlər - səfirliklərinə pulu biz veririk...

yazısı səh.13-də

QƏRB ERMƏNİSTANA QOŞUN YERİTMƏK İSTƏYİR

Məkrli siyasətdən əl çəkməyən Qərb paytaxtları regionda təxribat törətməyə, yaranacaq vəziyyətdən sui-istifadə edərək Ermənistanla qoşun göndərməyə çalışır; politoloqlardan sensasion açıqlamalar

yazısı səh.7-də

Azərbaycanda "sükut günü" hazırlığı

Seçkini fürsət bilən Qərb səfirliklərinə
Bakıdan reaksiyalar

yazısı səh.3-də

Əraqçının
"siftəsi" -
Zəngəzur
oyunun içində,
yoxsa...

yazısı səh.5-də

Putinə rədd
cavabı
doğrudursa... -
İrəvanda təlaş

yazısı səh.8-də

Bayramovun
mühüm Ankara
səfəri - masada
bunlar var...

yazısı səh.9-da

İlham Əliyev Sandunu təbrik etdi

Prezident İlham Əliyev Moldova Respublikasının Prezidenti Maya Sanduya təbrik məktubu ünvanlayıb.

Məktubda Azərbaycanın dövlət başçısı Moldova Respublikasının milli bayramı - Müstəqillik Günü münasibətilə Maya Sandunu Azərbaycan xalqı adından təbrik edilib: "Azərbaycan ilə Moldova arasında dostluq və qarşılıqlı hörmət ənənələrinə əsaslanan əlaqələrin hazırkı səviyyəsi məmnunluq doğurur. Sağlam təməllər üzərində qurulmuş dövlətlərarası münasibətlərimiz, bir sıra sahələrdə səmərəli əməkdaşlığımız ölkələrimizin maraqlarına və xalqlarımızın mənafələrinə xidmət edir. Bu gün ölkələrimiz arasında əməkdaşlığın inkişafı və yeni məzmunla zənginləşməsi üçün yaxşı imkanlar vardır. İnənəm ki, mövcud imkanlardan yararlanaraq Azərbaycan-Moldova ənənəvi dostluq və tərəfdaşlıq münasibətlərinin həm ikitərəfli, həm də çoxtərəfli əsasda inkişafı və genişləndirilməsi yolunda birgə səylərimizi bundan sonra daha uğurla davam etdirəcəyik".

Bu gün "planetlərin paradi" başlayır

Avqustun 28-də şəhər saatlarında altı planet və Yerin peyki Günəşin bir tərəfində düzülərək "planetlərin şerti paradi"ni təşkil edəcək. Veneradan başqa bütün planetlər Yer səmasında Günəşin bir tərəfində yerləşəcək və eyni zamanda görünəcək.

Merkuri, Mars, Yupiter və Uran səmanın şərq hissəsində, Neptun və Saturn isə cənub-qərbdə olacaq.

Qeyd edək ki, "Planetlər paradi" Günəş sisteminin iki formada olur: kiçik planetlərin paradi - bu hadisə Günəş sistemindeki kiçik planetlərin, yeni Merkuri, Venera, Yer və Marsın iştirakı ilə baş verir; böyük planetlərin paradi - bu hadisə isə Uran, Saturn, Yupiter, Neptunun iştirakı ilə yaşanır. Lakin bəzən bu planetlərin hamısı bir düz xətt boyunca düzülür ki, bu, "Planetlərin əsl paradi" adlanır".

Xətainin səfərbərlik idarəsinin rəisi işdən çıxarıldı

Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin (SHXÇDX) Bakı şəhəri Xətai rayon idarəsinin rəisi Anar Ağabəyov vəzifəsindən azad edilib. Unikal.az-a xəbər verir ki, bununla bağlı SHXÇDX-nin rəisi Mürsəl İbrahimov əmr imzalayıb.

Digər əmrlə, Nicat Həsənov SHXÇDX-nin Xətai rayon idarəsinin rəisi vəzifəsinə təyinat alıb.

Qeyd edək ki, N.Həsənov bundan əvvəl Dövlət Xidmətinin Binəqədi və Sabuncu rayon idarələrinin rəisi olub.

Zaqatalada tanınmış həkim sələmə görə öldürüldü

Avqustun 27-də saat 09 radələrində Zaqatala rayonunda 1946-cı il təvəllüdlü Təriyel Əhmədovun odlu silahdan açılan atəşlə qətlə yetirilməsi barədə polisə məlumat daxil olub. Əməli törətməkdə şübhəli bilinən, 1960-cı il təvəllüdlü Həsən Davudov daha sonra həmin ov tüfəngi ilə özünə atəş açıb.

Təriyel Əhmədovun Zaqatalada tanınmış həkim olduğu, bir neçə il əvvəl təqaüdə çıxdığı bildirilir. Həsən Davudov Təriyel Əhmədovun qızının evinə gələrək onunla mübahisə edib. Daha sonra mübahisə qızışıb və tərəflər arasında dava düşüb. Həsən Davudov qızının və nəvələrinin gözü qarşısında Təriyel Əhmədovu güllələyərək öldürüb.

Atəş səsinə polis əməkdaşları gəlib. Polis əməkdaşları Həsən Davudovdan silahı yerə qoyaraq təslim olmasını tələb ediblər. Təslim olmaq istəməyən Həsən Davudov özünü güllələyərək intihar edib.

Məlumatla görə, Təriyel Əhmədovla Həsən Davudov arasında keçmişdən ədavət olub. Belə ki, Həsən Davudov sələmə pul vermiş. Təriyel Əhmədov da qızılarını girov qoyaraq ondan pul alıb. Bu zəmində onların arasında məhkəmə çekişməsi də var imiş.

Kommunal xidmətlər bahalaşacaq?

"Kommunal xidmətlər dövlət tərəfindən tənzimlənən sahələrdir. Yeni bununla bağlı hər hansı qərar qəbul olunacaqsa, bu, Nazirlər Kabinetinin və onun nəzdində olan Tarif Şurasının qərarı ilə olacaq. Bunun üçün iqtisadi əsaslandırma və yaxud dünya bazarlarında baş verən proseslərin heç bir aidiyyəti yoxdur. Dövlət büdcəyə əlavə pul cəlb etmək üçün belə bir addım ata bilər. Ola bilsin ki, il sonuna yaxın kommunal xidmətlərin qiymətində artım olsun". Bunu iqtisadçı ekspert Natiq Cəfərli Bakupost.az-a deyib.

İlqar Mikayloğlu ARB-yə keçdi

Aparıcı İlqar Mikayloğlu Real TV-dən ayrılıb. Qeyd edək ki, İ.Mikayloğlu "İntervyu" verilişinin aparıcısı olub.

Aparıcı və həyat yoldaşı Zülfüyyə Bayramova bundan sonra birlikdə veriliş aparacaqlar. Onlar yeni mövsümdə ARB TV-də tamaşaçıların qarşısına çıxacaqlar. İlqar və Zülfüyyə şəhər verilişinə aparıcılıq edəcəklər.

ARB TV-də ötən mövsüm şəhər proqramını Zümrüd Bədəlova aparırdı.

Bakıda qadın narkokuryer tutuldu

Baş Mütəşəkkil Cinayətkarlıqla Mübarizə İdarəsinin paytaxtda keçirdiyi əməliyyatlarla saxlanılan 3 nəfərdən 24 kiloqram narkotik vasitə aşkarlanıb.

Bu barədə Daxili İşlər Nazirliyinin mətbuat xidmətindən məlumat verilib.

Bildirilib ki, idarənin əməkdaşları paytaxt ərazisində narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsi və satışı ilə məşğul olan şəxslərə qarşı əməliyyatlar keçirib. Tədbirlərlə 1988-ci il təvəllüdlü Aqşin Əmirov, 1986-cı il təvəllüdlü Aida Nəbiyeva və 1979-cu il təvəllüdlü Ramil Axundov saxlanılıb.

Qeyd edilib ki, onlardan ümumiyyətlə 24 kiloqram, o cümlədən 20 kiloqram psixotrop maddə metamfetamin və 4 kiloqram marixuana aşkarlanıb. A.Əmirov, A.Nəbiyeva və R.Axundov sosial şəbəkələrdə tanıdqları şəxsiyyətləri istintaqla araşdırılan İran vətəndaşları vasitəsilə narkotikləri əvvəlcədən müəyyənləşdirilən yerlərdən götürərək maddi qazanc müqabilində ayrı-ayrı ünvanlara çatdırmağı planlaşdırıblar.

O bildirib ki, Azərbaycan-dakı reallığı nəzərə alsaq, həmişə bir neçə ildən bir kommunal xidmətlərdə artım olur. Bunun ehtimalı kifayət qədər yüksəkdir: "Əgər hökumət belə bir addım atacaqsa, deməli, düşünülmüş şəkildə, büdcəyə əlavə pul cəlb etmək üçün atacaq. Bu qərar verilsə, Nazirlər Kabinetinin qərarı olacaq. Hazırda elə bir vəziyyətdir ki, dövlət tərəfindən tənzimlənən qiymətlərin artması insanların sosial vəziyyətinin daha da gərginləşməsinə səbəb ola bilər. Təbii qazın, elektrik enerjisinin, yəni nəcəyin qiymətinin artması istər-istəməz bütün sahələrdə özünü göstərir. Dövlət tərəfindən tənzimlənən qiymətlərin artması ölkədəki inflyasiya prosesini daha da sürətləndirə bilər. Təbii qazın qiyməti qaldırılsa, qaz istifadə edən istehsalçıların, kiçik və orta sahibkarların öz biznesini bağlamasına səbəb ola bilər".

Azərbaycanda 79 şəhər və 4244 kənd var

Dövlət Statistika Komitəsi inzibati ərazi bölgüsü hesabatı yayıb. Rəsmi bilgiyə görə, Azərbaycanda 64 rayon var. Ölkədə 79 şəhər, 12 şəhər rayonu, 262 qəsəbə, 4244 kənd qeydə alınıb, 1606 bələdiyyə yaradılıb.

İqtisadi rayonların sayı 14-dür: Bakı, Naxçıvan, Abşeron-Xızı, Dağlıq Şirvan, Gəncə-Daşkəsən, Qarabağ, Qazax-Tovuz, Quba-Xaçmaz, Lənkəran-Astara, Mərkəzi Aran, Mil-Muğan, Şəki-Zaqatala, Şərqi Zəngəzur, Şirvan-Salyan.

2024-cü il iyulun 1-nə paytaxt Bakıda əhalinin sayı 2,3 milyonu, Abşeron rayonunda və Sumqayıtda 400 min nəfəri, Gəncədə 300 min nəfəri, Lənkəran, Masallı, Cəlilabad və Şəmkirdə 200 min nəfəri ötür.

Əhalisi 100 min nəfərdən çox olan başqa bölgələr bunlardır: Şəki, Sabirabad, Tovuz, Ağdam, Xaçmaz, Quba, Bərdə, Salyan, Ağcabədi, İmişli, Füzuli, Zaqatala, Yevlax, Göyçay, Kürdəmir, Şərur, Astara, Saatlı, Qəbələ, Ağdaş, Biləsuvar, Şamaxı, Mingəçevir, Qusar, Goranboy, Beyləqan, Gədəbəy, Balakən.

Sentyabrın bu günlərində maqnit qasırğası olacaq

2024-cü ilin sentyabrında baş verəcək bütün maqnit qasırğalarının tarixi açıqlanıb. Sentyabrda ilk maqnit qasırğası ayın 1-dən 4-nə qədər gözlənilir. Onun gücü 5-6 bal olacaq.

Ardınca sentyabrın 10-dan 12-dək günəş aktivliyinin artması proqnozlaşdırılır. Ayın 10-da fırtınanın gücü 4 bala çatacaq, sonra tədricən 6 bala qədər artacaq.

Ayın sonuncu geomagnet qasırğası sentyabrın 25-dən 28-dək baş verəcək. Bu dəfə uzun, lakin zəif olacaq - yalnız son gündə onun gücü 5 bala qədər yüksələcək.

Alimlər maqnit qasırğalarının insanlara necə təsir etdiyini tam aydınlaşdırma bilməyiblər. Diqqətə çatdırılıb ki, fırtınaların mənfi təsirinə meteoroloji şəraitdən asılı olan insanlar, əsasən yaşlılar, hamilə qadınlar, həmçinin xroniki xəstəlikləri (xüsusilə ürək-damar sistemi) olan insanlar daha çox məruz qalır.

Cavab Qasımov

Gömrük Komitəsinin generalı niyə işdən çıxıb?

Dövlət Gömrük Komitəsinin sədr müavini Cavad Qasımov təqaüdə çıxıb. Məlumatı Dövlət Gömrük Komitəsinin mətbuat xidməti təsdiqləyib. Bildirilir ki, general-mayor öz ərizəsi ilə işdən çıxıb.

Gömrük xidməti general-mayoru Cavad Qasımov 31 may 1967-ci ildə Bakı şəhərində anadan olub. O, 1999-cu ildən Dövlət Gömrük Komitəsinin Bakı Aksiz Gömrük Postunun Gömrük rəsmiləşdirilməsi və nəzarəti şöbəsinin inspektoru kimi gömrük orqanlarında fəaliyyətə başlayıb və o vaxtdan komitədə müxtəlif vəzifələr tutub. 2018-ci il 6 iyul tarixindən Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı ilə Dövlət Gömrük Komitəsinin sədr müavini vəzifəsinə təyin olunub.

Media Nəsimiyə yeni icra başçısı "tapdı"

Bakının Nəsimi rayonunun yeni icra başçısının kim olacağı dəqiqləşib. Yenisabah.az bildirir ki, bu posta Naftalan Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Vüqar Novruzov gətirilir. Onunla bağlı müvafiq sərəncamın sentyabrın 1-də keçiriləcək növbədənəkar parlament seçkilərindən dərhal sonra elan olunacağı bildirilir.

Vüqar Novruzov 4 dekabr 2019-cu ildə Naftalan Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı təyin olunub. Xatırladaq ki, Nəsimi Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Asif Əsgərov parlament seçkilərinə qatılıb. Onun namizədliyi hakim Yeni Azərbaycan Partiyası tərəfindən irəli sürülüb. Əsgərov namizəd olduğu 112 saylı Zaqatala seçki dairəsində favorit sayılır.

Qüvvədə olan qanunvericiliyə görə, Milli Məclisin üzvü icra orqanlarında vəzifə tuta bilməz.

Sentyabrın 1-də Milli Məclisə keçiriləcək seçki ilə əlaqədar bu həftənin şənbə günü - avqustun 31-i Azərbaycanda “sükut günü”dür. Seçki qanunvericiliyinə görə, parlament seçkisi ilə əlaqədar həmin gün seçkiqabağı təşviqat aparıla bilməz.

Seçki Məcəlləsinə əsasən, qeydə alınmış namizədlər, onların səlahiyyətli nümayəndələri və vəkil edilmiş şəxsləri, namizədi qeydə alınmış siyasi partiyalar, siyasi partiyaların blokları, onların səlahiyyətli nümayəndələri və vəkil edilmiş şəxsləri tərəfindən seçkiqabağı təşviqatın aparılmasına səsvərmə gününə 23 gün qalmış başlanmalı və səsvərmənin başlanması 24 saat qalmış dayandırılmalıdır. Həmin günün qeyri-rəsmi olaraq “sükut günü” də adlandırılır.

Sentyabrın 1-də növbədənəknar parlament seçkilərini iştirak etmək üçün ATƏT Parlament Assambleyasının (PA) isə 60-a yaxın müşahidəçisi Azərbaycana gələcək. Bu, ATƏT PA-nın 1995-ci ildən indiyədək Azərbaycanda apardığı 11-ci seçki müşahidəsi olacaq.

ATƏT PA-dakı İrlandiya nümayəndə heyətinin rəhbəri Maykl Krid (Michael Creed) ATƏT-in qismüddətli müşahidə missiyasının xüsusi əlaqələndiricisi və rəhbəri vəzifəsində olacaq. ATƏT PA müşahidəçilər heyətinə isə Çexiyadan Demokratiya, İnsan Haqları və Humanitar Məsələlər üzrə Baş Komitənin sədri Lüsüya Potuçkova (Lucie Potuckova) rəhbərlik edəcək.

Azərbaycanda seçki prosesi kifayət qədər sakit keçdiyi bir vaxtda ABŞ-in oktyabrın 26-da Gürcüstanda keçiriləcək parlament seçkiləri öncəsi vəziyyətdən son dərəcə narazılığı və ölkədə “rəngli inqilab” hazırlaması barədə iddialar narahatlıq doğurur.

Rusiya Xarici Kəşfiyyat Xidmətinin yaydığı məlumatda bildirilir ki, “Tiflis Maydanı”nda səsvərmə zamanı “saxtalarlıq sübutları”nın dərc edilməsi, seçkilərin nəticələrinin tanınmadığını elan etmək və hakimiyyət dəyişikliyi tələb et-

mək planlaşdırılır. “Etirazları zorla yatırmaq üçün hüquq-mühafizə orqanları təhrik ediləcək”, - deyə məlumatda bildirilir.

Azərbaycan hökuməti sentyabrın 1-də Milli Məclisə keçiriləcək seçkilərə AŞ PA-dan, eləcə də Avropa Şurasının başqa qurumlarından müşahidəçilər dəvət etməyib. Ancaq Avropada Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Təşkilatından (ATƏT), eləcə də bu qurumun Parlament Assambleyasından müşahidəçilər dəvət olunub. Yeni Avropa strukturlarının seçkilərin müşahidəsinə buraxılmaması ilə bağlı iddialara yer qoyulmayıb.

“Son zamanlar Qərb havasına oynayan rəqəslər ətrafında hiss olunacaq canlanma var. Avropa İttifaqının Bakıdakı ofisi, Birləşmiş Ştatların Azərbaycanıdakı səfirliyi daxil olmaqla, bir sıra xarici ölkə nümayəndəlikləri öz fəvqəladəliyinin, səlahiyyətinin həddlərini qarışdırmaqdadır. Qərb ölkələrinin Azərbaycandakı səfirliklərinin fəaliyyətində Azərbaycanın daxili işlərinə müdaxilə meyli hiss olunur. Biz bir dəfə bu barədə danışmışdıq. Öz nüfuz xəfiyyələri ilə orada-burada gizli görüşlər keçirirlər. Azərbaycan öz daxili işlərinə kiminsə müdaxiləsinə yol verəcək qədər zəif və məlumatlı deyil. Və elə düşünməsinlər ki, etdiklərini, hansı əməllə məşğul olduqlarını yalnız onlar bilir. Nəzərə alsınlar”. Bunu isə həftəsonu müəllif proqramında REAL TV-nin rəhbəri Mir Şahin deyib. Yeni sentyabrın 1-də hər hansı gərginlik olması gözlənilməsə də, bəzi Qərb ölkələrinin səfirliklərinin fəallaşması diqqəti bu mövzuya yönəltməyi də vacib edir.

Siyasi və Hüquqi Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Xəyal Bəşirov “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Gürcüstanda seçkilər zamanı hakimiyyət dəyişikliyinə cəhd edilməsi barədə məlumatlar son vaxtlar tez-tez yayılır: “Qərb institutlarının taktikası belədir ki, onlar seçki dövründən hakimiyyətlərə qarşı istifadə edilirlər və arzulamadıqları iqtidarlara güc yolu ilə dəyişməyə çalışırlar. Gürcüstanda qarşı da bu taktikanı seçməyə çalışırlar. Bu seçkiləri onlar fürsət hesab edir. O ki qaldı Azərbaycanda keçiriləcək 1 sentyabr növbədənəknar parlament seçkilərinə müdaxilə məsələsinə, seçkiyə sayılı günlər qalır və Gürcüstandan fərqli olaraq Azərbaycanda tamamilə sakit şəkildə, heç bir problemlərin yaşanmadığı şəraitdə seçki kampaniyası gedir. Belə vəziyyətdə seçkilərdən hansısa xarici qüvvələrin istifadə edib aranı qarışdırmaq planları olsa belə, bu planların gerçəkləşdirilməsi mümkün deyil. Məlumatlar yayılıb ki, ABŞ səfiri və digər bir neçə dövlətin səfirləri Azərbaycanda radikal müxalifətin liderləri ilə görüşlər keçiriblər. Görüşlərdə ölkədəki proseslərə təsir göstərmək üçün taktikaları müzakirə ediblər. Məlumatlarda deyilənlərə diqqət etsək belə anlaşıqlı ki, sanki təlimatlar verilir, “yol xəritəsi” çızılır. Bu, bir dövlətin daxili işlərinə qarışmaqdan başqa bir şey deyil. Bu, pozuculuqdur. Əgər yayılan xəbərlərdə deyilənlər dəqiqlərsə, təhlükəli məqamlar var. Azərbaycan dövləti öz ərazisində baş verən prosesləri həmişə nəzarətdə saxlayır və bundan sonra da belə olacaq. Hər hansı cəhdlər olarsa, qarşısı alınacaq. Parlament seçkiləri zamanı hər hansı qarışıqlığın yaradılması cəhdləri ola bilər. Ancaq nəzə-

Azərbaycanda “sükut günü” hazırlığı - Qərb səfirliklərinin əndişəsi

Seçkini fürsət bilənlərə Bakıdan reaksiyalar

yə dəyişikliyinə cəhd edilməsi barədə məlumatlar son vaxtlar tez-tez yayılır: “Qərb institutlarının taktikası belədir ki, onlar seçki dövründən hakimiyyətlərə qarşı istifadə edilirlər və arzulamadıqları iqtidarlara güc yolu ilə dəyişməyə çalışırlar. Gürcüstanda qarşı da bu taktikanı seçməyə çalışırlar. Bu seçkiləri onlar fürsət hesab edir. O ki qaldı Azərbaycanda keçiriləcək 1 sentyabr növbədənəknar parlament seçkilərinə müdaxilə məsələsinə, seçkiyə sayılı günlər qalır və Gürcüstandan fərqli olaraq Azərbaycanda tamamilə sakit şəkildə, heç bir problemlərin yaşanmadığı şəraitdə seçki kampaniyası gedir. Belə vəziyyətdə seçkilərdən hansısa xarici qüvvələrin istifadə edib aranı qarışdırmaq planları olsa belə, bu planların gerçəkləşdirilməsi mümkün deyil. Məlumatlar yayılıb ki, ABŞ səfiri və digər bir neçə dövlətin səfirləri Azərbaycanda radikal müxalifətin liderləri ilə görüşlər keçiriblər. Görüşlərdə ölkədəki proseslərə təsir göstərmək üçün taktikaları müzakirə ediblər. Məlumatlarda deyilənlərə diqqət etsək belə anlaşıqlı ki, sanki təlimatlar verilir, “yol xəritəsi” çızılır. Bu, bir dövlətin daxili işlərinə qarışmaqdan başqa bir şey deyil. Bu, pozuculuqdur. Əgər yayılan xəbərlərdə deyilənlər dəqiqlərsə, təhlükəli məqamlar var. Azərbaycan dövləti öz ərazisində baş verən prosesləri həmişə nəzarətdə saxlayır və bundan sonra da belə olacaq. Hər hansı cəhdlər olarsa, qarşısı alınacaq. Parlament seçkiləri zamanı hər hansı qarışıqlığın yaradılması cəhdləri ola bilər. Ancaq nəzə-

rə əlaq ki, dövlətimizin müvafiq qurumları bu cür məsələlərdə ayıq-sayıq olublar. Bundan sonra da belə olacaqlar və istənilən cəhdin qarşısı alınacaq”.

Bu arada sentyabrın 1-nə təyin edilmiş növbədənəknar parlament seçkilərində yerli tərəfdaşı ilə birgə “exit-poll” keçirmək məqsədilə Mərkəzi Seçki Komissiyasında qeydiyyatdan keçmiş ABŞ-in nüfuzlu “Oracle Advisory Group” təşkilatı seçkiöncəsi sosioloji sorğu aparıb.

“Seçki 2024” Müstəqil Media Mərkəzi xəbər verir ki, sorğu iyulun 29-dan avqustun 9-dək yerli respondentlər arasında 119 seçki dairəsinin 952 məntəqəsinə ərazisində keçirilib. “Oracle Advisory Group” təşkilatının mütəxəssisləri tərəfindən hazırlanmış sorğu canlı

şəkildə, üzbəüz reallaşdırılıb. Sorğu iştirakçıları prosesin tam məxfi keçirildiyi barədə məlumatlandırıldıqları üçün respondentlərin mövqeyi tamamilə şəffaf olub.

“Oracle Advisory Group” təşkilatının hazırladığı proqram əsasında alınan cavablar təhlil olunub və əldə edilən nəticələr ictimaiyyətə çatdırılıb. Bildirilib ki, sorğuda 96 faiz iştirakçı Qarabağdakı zəfərin onların seçiminə tam təsir edəcəyini qeyd edib. Respondentlərin 71 faizi Azərbaycanın hazırkı vəziyyətini yüksək, 20 faizi qənaətbəxş qiymətləndirib, 9 faizi isə suala cavab verə bilməyib.

Azərbaycandakı söz azadlığı ilə bağlı suala respondentlərin 85 faizinin rəyi müsbət olub. Sorğu iştirakçılarının 97 faizi Azərbaycanda insan hüquqlarının qorunduğunu deyib.

“Milli Məclisə seçkilərə hazırlıqla bağlı beynəlxalq qurumların heç bir iradı olmayıb”. Bunu jurnalistlərə açıqlamasında Mərkəzi Seçki Komissiyasının sədri Mazahir Pənəhov deyib. O qeyd edib ki, seçkilərdə təhlükəsizliyin təmin olunmasına və qanunvericiliyin tələblərinə riayət edilməsinə ciddi şəkildə riayət olunub.

M.Pənəhov bildirib ki, Seçki Məcəlləsinin tələbinə əsasən, dairə seçki komissiyalarında seçki üçün lazımı infrastrukturun təmin edilməsi vacibdir: “Dairə və məntəqələrin hamısına verilən inzibati binalar bütün tələblərə uyğundur. Xüsusilə azad olunmuş ərazilərdə elə binalar seçilib ki, orada seçki üçün hər şərait var. Oradakı tikililər yüksək standartlara cavab verir və bütün bölgələrə nümunədir”.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

Əsgərlik yaşının 19-a qaldırılması təklifi

Ekspert: “Ali təhsilli şəxslərin hərbi xidmət müddətinin 9 və ya 6 aya endirilməsi daha optimal variant ola bilər”

Bu il qəbul imtahanlarında 27227 abituriyent ali məktəblərə qəbul oluna bilmədi. Onların böyük əksəriyyəti oğlanlardır. Aydın ki, yeni qəbul başlayanadək imtahanlardan kəsillərin əksəriyyətinin hərbi xidmət yaş çatacaq və əsgərliyə gedəcəklər. Hərbi xidmətə getdikdə isə 11 ildə əldə edilən biliklər xeyli yaddan çıxır. Hərbi xidmət dövründə onların öz biliklərini qaydasında saxlamaq və təkmilləşdirmək imkanları olmur.

Bəziləri isə bu səbəbdən xarici ölkələrin ali məktəblərində təhsil almağın yollarını axtarırlar. Bu isə heç də həmişə özünü doğrultmur. Çünki bir çox ali məktəblərin diplomu Azərbaycanda tanınmır. Nəticədə onlar həm vaxt itirirlər, həm də xeyli pul xərcləyirlər.

Halbuki Azərbaycanda çağırışçı kontingenti ilə bağlı say problemi yoxdur. Dövlət Statistika Komitəsinin son məlumatları onu deməyə əsas verir ki,

biz də kifayət qədər oğlan uşaqları var. Həmin uşaqların hesabına ordunu kifayət qədər çağırışçı ilə təmin edə bilirik. Ən azından növbəti ilə qədər ali məktəblərə qəbul ola bilməyən gənclərimizə 1 il möhlət hüququ verilə bilər.

Təhsil üzrə ekspert Elçin Əfəndi bunu o qədər də ef-

ektiv yol hesab etmir: “İki-üç il bundan öncə mənim təqdimatım əsasında Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidməti, o cümlədən Dövlət İmtahan Mərkəzi belə qərara gəldi ki, may ayının 1-nə qədər 18 yaş tamam olan vətəndaşlar həqiqi hərbi xidmətə çağırışçıdır. Mayın 1-dən

sonra 18 yaş tamam olanlar isə müvafiq olaraq ali təhsil müəssisələrinin müsabiqəsində iştirak edə bilərlər. Bu qərar alınandan sonra kifayət qədər dəyişiklik oldu. Əvvəllər 18 yaş 1 iyun və iyul ayında tamam olan şəxslər müvafiq olaraq hərbi xidmətə çağırışçı idilər və onlara möhlət tanınmırdı. Bu

qərardan sonra kifayət qədər dəyişiklik baş verdi və yüzlərlə şəxs bu fürsətdən yararlanaraq ali təhsil müəssisələrinə daxil ola bildi. Əsgərlik yaşının 19-a qaldırılması yenidən eyni sayı qüvvədə saxlamaqla nəticələnəcək. Yeni bu o şəxslərdə arxayınlıq yaradacaq ki, hələ bir il vaxt var. Mövcud vəziyyətdə yalnız plan yerlərinin artırılması, müvafiq müsabiqə şərtlərinə dəyişikliklərin edilməsi, ali təhsil müəssisələrinə qəbul qaydalarının bir qədər yumşaldılması həmin şəxslər üçün daha əlverişli imkan yaradar.

Biz hərbi xidmət yaşını 19-a qaldırmaqdan sonra, xidmət müddətini azaltmağı təklif etməliyik. Bir il altı ay deyil də, bir il ola bilər. Ali təhsilli şəxslərin xidməti isə 9 və ya 6 aya endirilə bilər. Bu daha optimal variant ola bilər. Çünki bir il altı aydan sonra qayıdıb təhsilə adaptasiya olmaq çətinlik yaradacaq”.

Hərbi ekspert Ədalət Verdiyev deyir ki, əsgərlik yaşını 19-a qaldırmaq məqsəduyğun deyil: “11 il ərzində dərslərini qəbul səviyyəsində öyrənməyənlərin bir il ərzində prosesi tam yerinə yetirəcəyi real görünür. Amma

qəbulda iştirak edib daxil ola bilməyən şəxslərin fərdi mürciəti əsasında yalnız növbəti qəbul imtahanı başa çatacaq qədər möhlət hüququ verilə bilər. Lakin bu bir dəfə olmalıdır. Amma ümumilikdə həminin çağırış müddətini 19 yaşa qədər uzatmaq məqsəduyğun deyil. Əsgərliyin ləngidilməsi həmin abituriyentlərin evlənməsinə gətirib çıxara bilər. Evli adamın hərbi xidmətə aparılması ayrı bir problem yarada bilər. 18 yaş meyarı havadan götürülməyib. İllərin təcrübəsi var, Azərbaycan realıqları ilə uyğunlaşır.

Təbii ki, hərbi məktəbə qəbul olmayanlar üçün istisna olaraq qanunda dəyişiklik edilə və onlara növbəti imtahana qədər möhlət hüququ verilə bilər.

Əsgərlik yaşını 19-a qaldırısaq, 17 yaşında məktəbi bitirən şəxs iki il ərzində nə edəcək? Sadəcə vaxt itirəcək. Heç işləyə də bilməyəcək. Çünki hərbi xidmətdə olmayanları işə qəbul etmirlər. Biz təkəmə imtahanından kəsilləri deyil, universitetə sənəd verməyən oğlanları da düşünməliyik. Onların əsgərliyi ləngiyəcək. Nəticədə iki il bekar qalacaqlar”.

□ **Sahənə RƏHİMLİ,**
“Yeni Müsavat”

Azərbaycana qarşı Qərb institutlarının cığallığı ilə yanaşı Avropa dövlətlərinin qeyri-dəqiqliyi də vurğulanmalıdır. Bu ölkələr vədlərinə xilaf çıxmaqla bərabər öz dəyərlərini də nihilist şəkildə ayaqlar altına atırlar. Yeni maraqlar dəyərləri üstələyir. Bu səbəbdən Azərbaycanla AŞ PA arasında əsən soyuq küləklərin yatırılması üçün bəzi dövlətlər irəli düşmək əvəzinə, ya qızıqdırıcı mövqedə dayanırlar, yaxud da susqunluq nümayiş etdirirlər. Məsələn, götürək Azərbaycanla yaxşı münasibətləri olan Almaniyani.

Bu ölkə Fransanın təhrik-ləri ilə hərəkət etmiş görünür. Əgər belə olmasaydı, rəsmi Berlin çoxdan təşəbbüskarlıq nümayiş etdirərək Azərbaycan nümayəndə heyətinin AŞ PA-da səs vermək hüququnun bərpasına çalışardı. Ancaq bizə tərsini müşahidə edirik - erməni "şvabı"na çevrilən alman deputat Frank Şvabe bizdən əl çəkmir.

Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin bəyanatından isə bəlli olur ki, Almaniya bu məsələdə rəsmi Bakıya verdiyi sözü tutmayıb: "Frank Şvabəyə yaxşı məlumdur ki, AŞ PA müşahidəçilərinin Milli Məclisə seçkiləri müşahidə etməyə dəvət olunmamasının yeganə səbəbi Almaniya rəsmiləri tərəfindən ölkəmizə verilən siyasi səviyyədə vədlərə baxmayaraq, Azərbaycan nümayəndə heyətinin mandatının hələ də

dur ki, rəsmi Berlin verdiyi vədə əməl etməyib.

Yada salaq ki, Prezident İlham Əliyev Azərbaycan nümayəndə heyətinin AŞ PA-da hüquqlarının bərpa olunması üçün təqdim etdiyi, Azərbaycanın Avropa Şurası və Avropa İnsan Haqları Məhkəməsinə iştirakı məsələsinə yenidən baxılacağını bildirib. Bu o deməkdir ki, Strasburqda məsələ müsbət həll olunmasa, Azərbaycan Avropa Şurasının digər strukturlarını da tərk edəcək. Bəs Almaniya rəsmi Bakıya verdiyi vədi niyə tutmadı? Fransanın "çaldığı hava"ya oynayan Berlin rəsmiləri AŞ PA-dakı mandatımızın bərpasında niyə maraqlı deyil?

Xatırladaq ki, Azərbaycanın nümayəndə heyətinin əleyhinə səs vermiş şəxslər artıq ölkəmizdə "arzuolunmaz şəxslər" siyahısına salı-

"Alman dəqiqliyi" hekayə imiş... Berlin Bakıya verdiyi sözü tutmadı

Almaniya rəsmiləri siyasi səviyyədə vədlər versə də, Azərbaycan nümayəndə heyətinin AŞ PA-dakı mandatı hələ də bərpa edilməyib; **Asim Mollazadə:** "Korrupsiyaya qurşanmış avropalı siyasətçilər və bu təşkilatlar Qərbi məhvə sürükləyir"

korrupsiyaya qurşanmış avropalı siyasətçilər Azərbaycanla qarşı kampaniyaya qoşulublar. A.Mollazadə vurğuladı ki, Fransa prezidenti Emmanuel Makron da Azərbaycana olan düşmənçiliyini və bu çirkin prosesdə maraqlarını gizlətmir. "Eyni zamanda Avropa Parlamentinə seçkilər zamanı Makron dəstək qazanmaq üçün erməni lobbisi ilə əlaqələrə girərək bu köməkliyi aldı. Burada onun məqsədi həm

təyirlər. Bu isə Stalin-Beriya dövründən olan bir şəbəkənin hələ də mövcudluğudur".

Milli Cəbhə Partiyasının sədr müavini Ehtiram Mehdiyev Almaniya-Azərbaycan münasibətlərinin inkişafda olduğunu, hətta kanslerin təşəbbüsü ilə Əliyev-Paşinyan görüşünün təşkilini yada salaraq açıqladı ki, hazırda sərgilənən mövqə Berlinə yaraşmır. Onun fikrincə, Şvabe anti-Azərbaycan da-

ATƏT-in seçki "hesabatı" hazırdır

DTİHB-nin Azərbaycanda apardığı "müşahidə" formal xarakter daşıyır və əsasən Qərbin təzyiq siyasətində alət rolunu oynayır

"Sentyabrın 1-də Milli Məclisə keçiriləcək seçkiləri izləmək üçün qeydiyyatdan keçən qurumlardan biri də ATƏT-in Demokratik Təsisatlar və İnsan Haqları Bürosunun (DTİHB) müşahidə missiyasıdır. ATƏT-ə üzv ölkələrdə keçirilən seçkilərdə adətən DTİHB-nin rəyi əsas götürülür. Lakin realıq fərqlidir: DTİHB-nin Azərbaycan da daxil olmaqla bir çox ölkədə apardığı "müşahidə" formal xarakter daşıyır və əsasən ABŞ başda olmaqla Qərb ölkələrinin təzyiq siyasətində alət rolunu oynayır". Bu barədə siyasi şərhçi Asif Nərimanlı qeyd edib.

Politoloqun fikrincə, Azərbaycanda keçirilən seçkilərdə bu fakt təcrübə ilə isbat olunub: "ATƏT/DTİHB müşahidəçiləri qeydiyyatdan keçir, seçkiöncəsi mühiti və səsvermə prosesini "ciddi şəkildə" izləyir və sonra bir qayda olaraq, neqativlərdən ibarət hesabat dərc edirlər. Halbuki DTİHB-nin hesabatları əksər vaxt digər beynəlxalq müşahidəçilərin hesabatları ilə ziddiyyət təşkil edir. Sual yaranır: eyni seçki məntəqəsinə baş çəkən beynəlxalq müşahidəçilərdən niyə yalnız DTİHB-nin əməkdaşları neqativ hesabat hazırlayır, yaxud digər müşahidəçilərin gördüyü və qeydə aldığı müsbət məqamlar niyə onların hesabatlarında əksini tapmır? ATƏT/DTİHB-nin hesabatı öncədən hazırlanır, aparılan "müşahidələr" isə sadəcə formal xarakter daşıyır və müşahidəçilərin nə görməsindən, nəyi müşahidə etməsindən asılı olmayaraq, sonda seçkidən öncə hazırlanmış hesabat yayımlanır. Hazırda Azərbaycandakı seçki prosesini izləyən ATƏT/DTİHB-nin sentyabrın 1-də keçiriləcək parlament seçkiləri ilə bağlı hesabatının da artıq hazır olduğunu və seçkidən sonra yayımlanacağı sirr deyil. O da sirr deyil ki, ATƏT/DTİHB Avropada ABŞ-ın nəzarətində olan qurumdur və bu qurumun hazırladığı seçki hesabatları da Vaşinqtonun xarici siyasətində təzyiq aləti rolunu oynayır".

A.Nərimanlı diqqəti ona çəkir ki, DTİHB-nin müşahidəçiləri əsasən ABŞ vətəndaşları olur: "Bu qurumun ATƏT-in çətri altında fəaliyyət göstərdiyini nəzərə alsaq, müşahidə prosesində çoxluğun məhz amerikalılara üstünlük verilməsi diqqətçəkən amildir. Azərbaycanda bütün seçki prosesini əvvəldən axıra qədər izləmək imkanı yaradılan DTİHB müşahidəçilərinin sonda bir qayda olaraq, hazır hesabatla çıxış etməsi isə məqsədin seçki yox, siyasi olduğunu təsdiq edir".

■ "Yeni Müsavat"

bərpa edilməməsidir", - XİN rəsmisi Ayxan Hacızadə qeyd edib. Deməli, AŞ PA-da bu qərarın qəbulunda qatı ermənipərəst mövqə nümayiş etdirən Fransaya Almaniya da ciddi dəstək verib, almaniyalı deputat Frank Şvabe də bu çirkin təşəbbüsün önündə olub. Qeyd edək ki, bu ilin aprelində Prezident İlham Əliyev Almaniya da işğar səfərdə olub. Dövlət başçısı həm Almaniya kansleri Olaf Şolts, həm də bu ölkənin xarici işlər naziri ilə görüşmüşdü. Müzakirə mövzularında AŞ PA-dakı nümayəndə heyətimizlə bağlı məsələnin müzakirə edilməsi haqda heç bir rəsmi məlumat yayılmayıb. Amma XİN rəsmisinin açıqlamasından belə güman etmək olar ki, bu mövzuda nəinki müzakirə edilib, hətta hansısa razılaşmalar da olub. O da mümkündür ki, bu danışıqlar Almaniya görüşündə deyil, digər təmaslarda gündəmə gətirilib. Hər halda, görünən bu-

nub. XİN rəsmisi Ayxan Hacızadə deyib ki, AŞ PA-da nümayəndə heyəti mandatı bərpa olunmayanadək sözügedən şəxslər Azərbaycana gəldikləri təqdirdə, onlara ölkə ərazisinə daxil olmağa icazə verilməyəcək. AŞ PA-da Almaniya nümayəndə heyətinin sədri Frank Şvabe isə rəsmi Bakının bu qərarını tənqid edib. Bəllidir ki, yanvarın 24-də AŞ PA Azərbaycanın Avropa Şurası qarşısında "əsas öhdəliklərini yerinə yetirməməsi", eləcə də prezident seçkisinə assambleyadan müşahidəçilər dəvət etməməsi səbəbindən ölkənin nümayəndə heyətinin səlahiyyətlərini 1 il müddətinə təsdiq etməyib. Buna Azərbaycanın 23 il öncə Avropa Şurasına qoşulanda götürdüyü əsas öhdəliklərini yerinə yetirməməsi səbəb göstərilib.

Azərbaycan Demokratik İslahatlar Partiyasının (DİP) sədri Asim Mollazadə "Yeni Müsavat"a qeyd etdi ki,

də Cənubi Qafqazda sabitliyin olmaması idi. Həmçinin Makron administrasiyası ermənilərlə sıx əlaqələr hesabına onların diasporunun tapşırıqlarını yerinə yetirmişdi", - deyərək A.Mollazadə söylədi.

Şvabəyə gəldikdə, partiya sədri hesab edir ki, alman deputatın korrupsiyaya qurşanması Avropaya çoxdan bəllidir: "Şvabe "Qazprom"un Almaniya prezidenti idi. Digərləri də bu oyunları davam etdirirlər. Düşünürəm ki, Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyi düzgün qərar qəbul edib və bir sıra avropalı korrupsioner siyasətçiləri person-non-qrata elan edib. Bu cəza düzgün addımdır. Ona görə ki, Şvabe kimi siyasətçilər Avropanın məhvəyə çalışırlar, tamamilə başqa qüvvələrlə əlaqələr qururlar. Bu oyunlar Avropanın siyasi təşkilatlarını faciəyə sürükləyir. Çünki digər ölkələrə xidmət edən siyasətçilər Avropanın fəlakətinə nail olmaqla is-

irələrin əlində oyunca çevrilir: "Bu, Almaniya adına rüsvayçılıqdır. Rəsmi Bakı bəyan edir ki, rəsmi görüşlərdə siyasi vədlər verilib, amma yerinə yetirilməyib. Deməli, Almaniya diqqət edə bilməyib, yaxud da Avropa Birliyi, Avropa Şurası, bu qurumlarda dominant olan Fransa böyük təsir gücünə malikdir. İndi biz də fikirləşə bilərik ki, bu qurumda mandatımızın bərpasına ehtiyac varmı? Əlbəttə, Azərbaycan Avropa Şurasına üzv olanda Qərb dəyərlərinə sadıqlıq öhdəliyi götürüb. Ancaq o demək deyil ki, bu təşkilatlar öz səlahiyyətlərindən istifadə etməklə bizə qarşı ədalətsizliyə yol verə bilərlər".

Partiya rəsmisi hesab edir ki, Azərbaycan nümayəndə heyətinin səsvermə hüququnun bərpası gecikə bilər: "Ammə Avropa Şurası çoxdan nüfuzunu itirib. İndi onun qətnamələri hər hansı təsirə malik deyil. İlk növbədə bu qurum özü ölçüb-biçməlidir ki, Azərbaycanı küs-

dürmək onlara nə qazandıracaq? İkincisi, seçkilərdə müşahidəçi kimi dəvət almaq istəyirdilərsə, qarşılıqlı addım atılmalıdır. O zaman buna qədər AŞ PA-da mandatımız bərpa edilməliydi. Ancaq Şvabe kimi həyasız biri - onun alman olduğuna da şübhə yaranır, Azərbaycanı tənqid edir ki, niyə bizi müşahidəçi kimi çağırمامısınız. Hansı üzlə bu fikirləri səsləndirir ki, bizim səsvermə haq-

qımız əlimizdən alınıb və bu haqsızlıqda başda Şvabenin rolu var. Məncə, bir alman belə davranmamalıdır. Eyni zamanda Almaniya rəsmiləri də verdikləri sözü yerinə yetirmir, ikitərəfli münasibətlərdə o zaman bizdən nəse gözləməsinlər. Azərbaycan əməkdaşlıq etdiyi bütün tərəflərə qarşı vicdanlı, dürüst davranır".

■ **Emil SALAMOĞLU, "Yeni Müsavat"**

Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramovla iranlı həmkarı Seyid Abbas Əraqçı arasında telefon danışığında mövcud ikitərəfli əməkdaşlıq gündəliyi, habelə regional məsələlər müzakirə olunub. Tərəflər Azərbaycan və İran arasında bir sıra, o cümlədən iqtisadiyyat, ticarət, nəqliyyat və kommunikasiyalar sahəsi üzrə birgə layihələrin icrası istiqamətində əməkdaşlığın daha da gücləndirilməsinə dair razılıq ifadə ediblər.

Bu istiqamətdə, iqtisadi, ticarət və humanitar sahələr üzrə Dövlət Komissiyasının işinin əhəmiyyəti diqqətə çatdırılıb. Əraqçı Azərbaycan səfirliyinin Tehran-da işinin bərpa olunmasından məmnun olduğunu qeyd edib. “Yeni Müsavat” yada salır ki, Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan Bakıdan iki gün öncə Əraqçıya zəng etmişdi. Ehtimallara görə, Putin-Paşinyan danışığından bir neçə saat sonra Mirzoyanın Tehrana zəngi də yaranmış və-

danın aradan qaldırılması baş versə, nəticədə nəqliyyat əlaqələri güclənəcək. Ancaq bununla bağlı qarşılıqlı anlaşma olmalıdır”. M.Sobhaninin fikirlərini bir qədər fərqli formada İranın Qafandakı konsulu Morteza Abedi Varameni də təkrarlayıb.

Azərbaycan və Ermənistan nəqliyyat kommunikasiyalarının açılmasını sülh paktından kənarda saxlamaq barməzə razılığa gəldiyi bir vaxtda İranın narahatlığının artması təəccüblü görünür. Ermənistan hazırda Qərbin anti-Rusi-

Əraqçının “siftəsi” - Zəngəzur oyununun içində, yoxsa...

İranın yeni XİN başçısı Ermənistanla onun sərhədi yaxınlığında Qərblə mübhəm əlaqələrinə görə “qulaqburması” verəcəkmi?

bu müstəqilliyə hörmət edilməlidir. Heç kim ona kiminlə dostluq qurmali və kiminlə dostluq etməməli olduğunu deməməlidir. Ermənistan isə öz yolu ilə getməlidir. Ukrayna münəqışəsi erməni xalqı üçün bir növ dərs olmalıdır”, - konsul deyib.

Göründüyü kimi, İranın yeni xarici işlər naziri Bayramovla söhbətində xüsusi olaraq Zəngəzur məsələsinə toxunmayıb. Amma İranın Ermənistanadakı səfirinin və konsulunun açıqlamalarına baxanda hiss olunur ki, özlərini Mirzoyanın müavinləri kimi aparırlar. Bəs prezident Pezeşkianın təyin etdiyi yeni XİN başçısı İrəvanın ikibaşlı

land, Tehran indi nədən narazı qalsın ki?! Halbuki başından məlum idi ki, Zəngəzur koridoru İrana qarşı yönəlməyib, amma qəbul etmədilər”. **Q.Hüseynli ümumilikdə İranın Ermənistanı sığallamağa davam edəcəyini gözləyir:** “Baxmayaraq ki, ötən həftə Tehran İrəvanın regiona kənar qüvvələri gətirməsinə görə xəbərdarlıq etdi, bununla belə, münasibətləri korlamaq istəmir. Ancaq Ermənistan Rusiya və İranın düşmənlərini bölgəyə cəlb etdikcə, onunla həmişə indiki dildə danışmayacaqlar, təzyiqlər güclənəcək. Hazırkı şəraitdə isə İran Ermənistanı cəzalandırmaq fikrində deyil.

45 km-lik yola nəzarət uğrunda nəhənglərin mübarizəsi

“Zəngəzur dəhlizi ətrafında Rusiya ilə Ermənistan arasında gərginlik getdikcə artır. Rəsmi Moskva 2020-ci ildə əldə edilmiş üçtərəfli razılaşmaya istinad edir. İrəvan isə Rusiyanın nəzarəti altında dəhlizin açılmasına razılıq vermək istəmir”.

Bunu Teleqraf.com-a politoloq Zərdüşt Əlizadə deyib. Onun fikrincə, heç bir razılaşma əbədi deyil:

“Burada gerçəkliyə uyğunlaşmayan, köhnəlmiş, gündəmdən düşmüş amillər var. Ona görə də bir çox hallarda razılaşmalardan imtina edirlər. Deyirlər ki, bu, iki tərəfin görə biləcəyi işdir. Çünki 10 noyabr 2020-ci ildə vəziyyət tamam başqa idi. İndisə isə situasiya xeyli fərqlidir”.

Politoloq hesab edir ki, Azərbaycan bu məsələdə özünün dövlət maraqları kontekstindən çıxış edir: “Rusiya ilə olan yaxınlaşma da bu məqsədlərə gəldir. Ermənistan isə Rusiyanın təsirindən xilas olaraq Qərba can atır. Ona görə də Zəngəzur dəhlizinin Rusiyanın nəzarəti ilə açılmasını istəmir. Rəsmi İrəvan buna nail olsa, növbəti mərhələdə rus sərhəddçilərini İran və Türkiyə ilə sərhəddən də çıxarmağa çalışacaq”.

Zərdüşt Əlizadəyə görə, Ermənistanın növbəti addımı Rusiya hərbi bazasını ölkə ərazisindən çıxarmaqla bağlı olacaq: “İndiki halda Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı Rusiyadan başqa maraqlı olan tərəflər var ki, onlardan biri də ABŞ-dır. Ağ Ev hansısa beynəlxalq şirkətin vasitəsilə Zəngəzurdan keçən 44-45 km-lik yolu idarə etməkdə maraqlıdır. İranın isə burada edə biləcəyi bir iş yoxdur. Tehranın dəhlizlə bağlı mövqeyi ancaq bəyanatlardan ibarət ola bilər”.

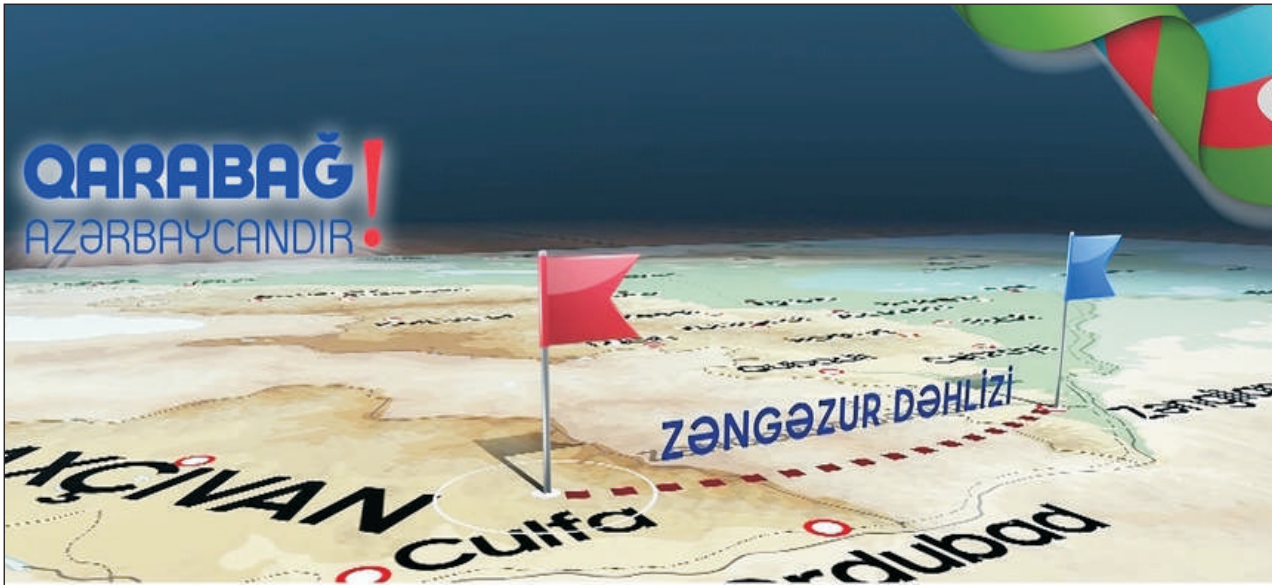
məhz bu iqtisadi marşrutu ifadə etməkdədir”. **Q.Hüseynli bütün hallarda regionun blokadada olan nəqliyyat kommunikasiyalarının gec-tez açılacağı qənaətindədir:** “Zəngəzur dəhlizini açmaq demək çətin deyil, lakin Naxçıvana quru yol təmin ediləcək. İranın da maraqları qarşılıqlı və bundan sonra ağız büzməyə sözləri qalmaq yoxdur. Yeni Azərbaycan həm Araz dəhlizi, həm Şimal-Cənub dəhlizi ilə İranın dilini qısa elədi. Zəngəzur koridoru isə hamıya lazımdır. Ona görə bu Orta dəhlizin bağlı saxlanmasına Ermənistan qadir deyil, onun iradəsindən kənar məsələlərdir”.

Siyasi şərhçi Asif Nərimanlının fikrincə, Bayramovun zəngində məqsəd İranın yeni təyin olunan xarici işlər naziri ilə ilk təmasın yaradılmasıdır: “İki gün öncə İrəvandan Tehrana eyni məqsədlə zəng edilmişdi, hərçənd Ararat Mirzoyanın zəngi Putinin Paşinyanla telefon danışığı fonunda xüsusilə diqqət çəkdi. Və istisna deyil ki, Mirzoyan Əraqçını təbrik etməklə yanaşı, Rusiyanın təzyiqi qarşısında regi-

onal dəstəyin davam etdirilməsini də istəyib. Putin Bakıda verdiyi vədə uyğun olaraq, Moskvaya qayıdan kimi Paşinyana zəng etdi və Əliyevlə danışıqlarla bağlı onu məlumatlandırdı.

Bakı-Moskva-İrəvan diplomatik trafikində Rusiyanın hədəfi bəllidir: həm sülh danışıqlarında, həm də bu danışıqların alt bəndlərində - sərhədin delimitasiyası, kommunikasiyanın açılması - arxa plana keçmiş iştirakçılığını aktuallaşdırmaq. Kremlin rəsmi məlumatında da qeyd olunur ki, Putin Paşinyana Rusiyanın Ermənistan və Azərbaycana sülh müqaviləsinin hazırlanmasında, sərhədlərin demarkasiyası və delimitasiyasında, həmçinin nəqliyyat və logistika əlaqələrinin açılmasında yardım etməyə hazır olduğunu deyib”. **Təhlilçiyə görə, Ermənistan Rusiya təzyiqinə qarşı İranla yanaşı, Qərb qüvvələrinin bölgədə möhkəmləndirilməsi işini də sürətləndirəcək:** “Bu məqsədlə Azərbaycanla sərhəddə təxribat hücumlarının genişləndirilməsi istisna edilməməlidir”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

Zəngəzur dəhlizinin iqtisadi əhəmiyyəti

ziyyəti İrana izah etmək və regional müstəvidə dəstək əldə etmək məqsədi daşıyırdı.

Həm İrəvandan, həm Bakıdan XİN rəhbərinə zənglərdə Tehrana əlbəttə ki, fərqli mesajlar verilib. Məlumdur ki, İran bir müddət susqunluqdan sonra yenidən Ermənistanla bağlı “qırmızı xətt” ritorikasına qayıdıb. Əvvəl İranın Ermənistandakı səfiri Mehdi Sobhani bildirib ki, Cənubi Qafqazda kommunikasiyaların açılması məsələsində Ermənistanın sərhədləri nəzərə alınmalıdır. “Bizim blokadanın aradan qaldırılması ilə bağlı mövqeyimiz çox ayındır. Onun aradan qaldırılmasının tərəfdarıyıq. Amma bu, Ermənistanın suverenliyi ilə olmalıdır. Aydındır ki, bloka-

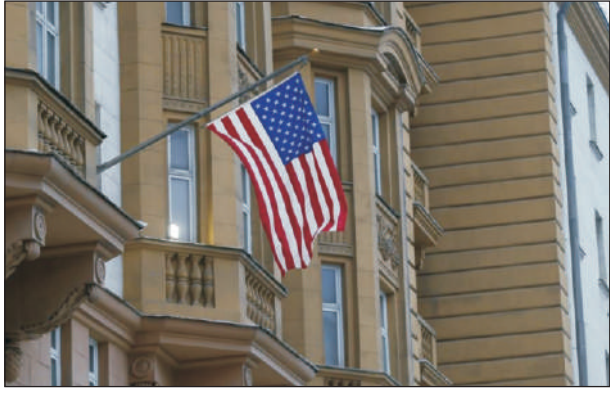
ya, həm də anti-İran cəbhəsində fəal rol alıb. Təsədüfi deyil ki, İranın baş konsulu Morteza Abedin Varameni “Qərb ölkələri Sünikə ciddi maraq göstərir... Onları bura cəlb edən nədir?” sualına cavab verərkən Ukraynanı nümunə göstərərək, Ermənistanı hədələyib. “Bu suala onlar özləri cavab verməlidir. Sünik bizim üçün önəmlidir, çünki bu erməni bölgəsi İranla sərhəddir və bizim Ermənistanla çoxəsrlik əlaqələrimiz var. Bu da sizə sual olmalıdır: niyə bura gəlirlər, yerli işlərə qarşırlar, Sünikdə möhkəmlənməyə çalışırlar? Bu suala mütləq cavab almalısınız. Biz bu ölkələrə deyirik ki, Ermənistanla imkan verin ki, öz yolu ilə getsin, qarışmayın. Ermənistan müstəqil dövlətdir və

oyununa güzəştli mövqə tutacaq, yoxsa Ermənistanla onun sərhədin yaxınlığında Qərblə mübhəm əlaqələrinə görə qulaqburması verəcək? Tehranın Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı ritorikası dəyişəcəkmi? İran bölgəyə amerikalıları gətirdiyi üçün Ermənistanı hansı şəkildə cəzalandıra bilər?

Professor Qabil Hüseynliyə görə, Rusiya prezidentinin Bakıda dedikləri Tehranı razı salmalıdır və İran əvvəlki kimi Azərbaycanla danışmamalıdır: “Rusiya lideri Şimal-Cənub dəhlizinin Hind okeanına çıxışı təmin etməsinin vacibliyini qeyd etdi. Bu layihə İranın da ürəyincə olmalıdır. Araz dəhlizi də var. Üstəlik, Zəngəzur dəhlizinin açılması sülh mətnindən çıxarılıb sonraya sax-

lansa belə vəziyyət yaransa, bunu Rusiya edəcək. Yeni Ermənistan qulaqburmanı Rusiyadan gözləyir”.

Professor Tehranın yeni baş diplomatından çox şeyin asılı olmadığını düşünür: “İranın xarici siyasəti ni Xamenei müəyyən edir. Prezident də böyük səlahiyyətlərə sahib deyil. Amma deməliyəm ki, Putinin Bakı səfərindən sonra xarici işlər nazirinin həm Azərbaycan, həm Ermənistanla telefon danışıqları regionda yeni vəziyyətdən xəbər verir. Bütün bu təmaslar sırf iqtisadi xarakter daşıyır: sanksiyalar altında olanlar logistikalar, dəhlizlər, yeni gəlir mənbələri axtarışındadırlar. Putinə qədər Şoyqunun Tehran səfəri, ardınca Bakıya gəlişi də

“Ermənistana öldürücü silahlar vermirik” - ABŞ səfirliyi

ABŞ nə birbaşa, nə də üçüncü tərəflər vasitəsilə İrəvana öldürücü silahlar tədarük etməyib. Bu barədə “Report”-a ABŞ-ın Azərbaycandakı səfirliyindən məlumat verilib.

Səfirlikdən bildirilib ki, regionda sabitlik və Azərbaycanla Ermənistan arasında dayanıqlı sülhə nail olmaq ABŞ üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Qeyd edək ki, avqustun 21-də Caliber.az informasiya portalı öz mənbələrinə istinadən yazıb ki, Qərb dövlətləri, o cümlədən ABŞ üçüncü dövlətlərin köməyi ilə İrəvana öldürücü silahlar göndərir. Məlumatda Fransa, Almaniya və ABŞ silahlarının İran vasitəsilə Ermənistana çatdırıldığı vurğulanıb.

Luis Moreno Okampo

Qoca provakator Azərbaycana qarşı döyüşə səslədi

Argentinəli hüquqşünas, Beynəlxalq Cinayətlər Məhkəməsinin keçmiş prokuroru Luis Moreno Okampo Azərbaycanda keçiriləcək COP29 ərəfəsində yenidən fəallaşdı.

Teleqraf.com xəbər verir ki, o, Ermənistandan olan bir sıra QHT-lərin nümayəndələri və Qarabağ separatçıları ilə görüşüb. Növbəti dəfə Azərbaycanın suverenliyi və ərazi bütövlüyünü hədəfə alan Okampo öz sayıqlamasında bir az da irəli gedərək separatçıları Azərbaycana qarşı döyüşə səsləyib, onları “torpağın sahibləri” adlandırıb.

Təxribatçı çıxışında Azərbaycanın Qarabağ iqtisadi rayonunun adını da təhrik edib.

Sitat: “Azərbaycan nə qədər bunun əksini iddia etsə də, “artsax xalqı” (separatçılar - red.) torpağın sahibidir və hər şey bizim döyüşə nə qədər hazır olmağımızdan asılı olacaq”.

Luis Moreno Okampo 44 günlük vətən müharibəsindən sonra xaricdəki erməni diasporunun maliyyəsi ilə üzə çıxarılan provakatorlardan biridir. Xüsusilə ötən ilin sentyabrında baş tutmuş antiterror tədbirlərindən öncə və sonra Azərbaycana qarşı təxribatçı və separatçı fəaliyyətini genişləndirməyə cəhd etmişdi.

Ermənistanda erkən seçkilər?

Ermənistan rəhbərliyinin qanunvericilik dəyişiklikləri iqtisadi terror siyasətinə yönəlib. Teleqraf.com xəbər verir ki, bunu Ermənistanın Auditorlar Palatasının sədri Naira Sərkisyan deyib.

Onun sözlərinə görə, bunun bir neçə səbəbi var: “İlin birinci yarısında təxminən 120 milyard dramlıq büdcə yerinə yetirilməyib. Bizim proqnozlarımıza görə, ilin sonuna qədər büdcənin gəlir hissəsi nəzərdə tutulduğundan az, 250-300 milyard dram olacaq”.

Sərkisyan hesab edir ki, ilk növbədə Nikol Paşinyan hökuməti imperativ davranışlarla qorxu mühiti yaratmağa çalışırlar. Onun sözlərinə görə, digər səbəb hakimiyyətin erkən seçkilərə hazırlaşmasıdır.

“Növbədənərkən seçkilərə gedəcəklər. Ən təsiredici sahələrdən biri biznesdir. İş adamlarına qarşı isə çox güclü dəyənək lazımdır ki, birdən-birə müxalif mövqə nümayiş etdirlərsə, müxalifət partiyalarına səs versələr və sair siyasi məqsədlərinə can atsalar, bundan onları həbs etmək üçün istifadə etsinlər”, - palata sədri vurğulayıb.

“Past” qəzeti baş nazir Nikol Paşinyanın mümkün erkən seçkilərdə növbəti qələbəsi üçün zəmin yaratdığını yazır.

ABŞ Konqresi qondarma “artsax”la bağlı ermənilərlə birlikdə tədbir keçirəcək.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə erməni internet seqmentində məlumat yayılıb. Məlumatda qeyd edilir ki, Konqres üzvləri, icma fəalları və koalisiya tərəfdaşları sentyabrın 19-da Kapitolu təpəsində toplanacaqlar.

Sərsəm açıqlama yayımlar qeyd ediblər ki, tədbir iştirakçılarının toplanmasında məqsəd 2023-cü il 19-20 sentyabr tarixlərində Azərbaycanın “hərbi hücumunun birinci ildönümünü” qeyd etməkdir”.

Bundan başqa, Qarabağda fəaliyyətinə keçən ilin 19 sentyabrında son qoyulan separatçı quldur rejimin qalıqları İrəvanda 2 sentyabrda “Qarabağın müstəqilliyinin 33-cü ildönümü”nü keçirmək istəyirlər.

Ermənilər bu cür qondarma tədbirlərlə nə etmək istəyir? Bu tipli tədbirlərlə hər hansı nəticəsinin olması mümkündürmü? Nikol Paşinyan və hökuməti separatçı rejimin tör-töküntülərinin bu avantürasının reallaşmasına, sizcə, şərait yaradacaq, yoxsa qarşısını alacaq?

Politoloq Oqtay Qasımov “Yeni Müsavat”-a bildirdi ki, Azərbaycan 2023-cü ilin sentyabrında 23 saatlıq antiterror tədbirlərini keçirməklə öz ərazi bütövlüyünü və suverenliyini tam şəkildə təmin edəndən sonra ölkəmizə ciddi təzyiqlərin olacağı gözlənilən idi: “Bu “tədbirlərdə” əsas məqsəd iki faktorla bağlıdır. Birincisi, antiterror əməliyyatlarının ildönümü yaxınlaşır və bu hadisə ilə bağlı həm Ermənistandakı revansist qüvvələr, eyni zamanda onları dəstəkləyənlər bu məsələni xüsusilə qabardaraq Azərbaycana qarşı təzyiq kampaniyası həyata keçirməyə çalışırlar. Heç təsadüfi deyil ki, sentyabrın 19-da ABŞ

Separatçıların “müstəqillik” şousu hazırlığı

Sentyabrın 19-da Vaşinqtonda anti-Azərbaycan tədbiri keçirəcəklər

O.Qasımov vurğuladı ki, bu cür qondarma tədbirlərin keçirilməsi ilə ermənilər hansısa nəticələrə nail ola bilməyəcəklər: “Azərbaycanın bölgə ilə bağlı məsələlərdə mövqeyi prinsipialdır, Azərbaycan bölgədə sülh istəyir və Ermənistandan da

Konqresində məhz Qarabağ ermənilərinin də iştirakı ilə tədbirin keçirilməsi planlaşdırılır. Bundan başqa, Azərbaycanda keçiriləcək COP-29 tədbirinə kölgə salmaq məqsədilə hələ uzun müddət öncədən beynəlxalq ermənilik və onları dəstəkləyən qüvvələr Azərbaycana qarşı qarayaxma kampaniyasına start veriblər. Onlar bu tədbirə kölgə salmaq məqsədilə Azərbaycana təzyiq kampaniyasını bütün istiqamətlərdə həyata keçirmək istəyirlər. Bu prosesdə Qarabağ erməniləri ilə bağlı məsələ və Bakıda saxlanılan hərbi cinayətkar olan keçmiş xunta rejiminin təmsilçilərinin azad olunması məsələsi gündəmə gətirilir. Bu baxımdan bu proses yalnız Qarabağdan gəlmiş ermənilərin və Ermənistanın özündəki qüvvələrin təşəbbüsü deyil”.

Politoloq hesab edir ki, bu təşəbbüsün arxasında xüsusilə də Qərb dairələri tərəfindən himayə edilən dairələr dayanır: “Çünki Azərbaycana müxtəlif istiqamətlərdə təzyiq etmək və bununla bizi müəyyən güzəştlərə vadar etmək istəyən qüvvələr müxtəlif variantlardan istifadə etməklə öz məqsədlərinə nail olmağa çalışırlar. “Paşinyan hökuməti bu tədbirin keçirilməsinin qarşısını alacağını” sualına gəlincə, onu deyə bilərik ki, məhz keçən ilin sentyabrında Paşinyanın qondarma qurumla bağlı ünvanladığı təbrik məktubu Bakının səbir kasasını daşırdı və 19 sentyabrda antiterror tədbiri reallaşdırıldı. O baxımdan deyə bilərik ki, separatçılara təlimat Fransadan və ABŞ-dan gəldiyindən Paşinyan hakimiyyəti onlara mane olmayacaq”.

sülh istiqamətində konkret addımları atmasını tələb edir. Bu addımlardan da birincisi Ermənistan Konstitusiyasından Azərbaycana qarşı ərazi iddialarının çıxarılması və ATƏT-in Minsk Qrupunun buraxılması ilə bağlı birgə müraziətin imzalanmasıdır. Ermənistan bunları etməyəcəyi, əksinə, separatçılara qondarma tədbirlər keçirmələri üçün şərait yaradacağı halda təbii ki, sülh müqaviləsinin imzalanması və sülh imkansız olacaq. Belə vəziyyət isə Ermənistanın zərərinə işləyəcək. Ermənilər istər 2 sentyabrda, istər 19 sentyabrda hay-küy salmaqla, revansist çağırışlarla reallığı, bölgədə yaranmış vəziyyəti dəyişə bilməyəcəklər”.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

“Kaliningrad modeli” yenə gündəmdə

“**Kommunikasiyaların tərkib hissəsi olan Zəngəzur dəhlizinin açılmasında siyasi intriqalar qızışır. Mübarizə daha açıq müstəviyə keçir. Son dövrlərə qədər ABŞ bu prosesdə aktiv görünürdü. Ağ Ev Rusiya və Çinin iştirakı olmadan Mərkəzi Asiyadan Avropaya uzanan Orta dəhliz üzərində nəzarəti əl almaq niyyətində idi”.**

Bunu Teleqraf.com-a **siyasi şərhçi Asif Nərimanlı** deyib.

O qeyd edib ki, Rusiya prezidenti Vladimir Putinin Azərbaycana səfərindən sonra rəsmi Moskvanın bu prosesdə artan aktivliyi müşahidə olunur: “Rusiyanın burada əsas məqsədi Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizinin istifadəyə verilməsinə nail olmaqdır. Bununla Kreml yeni bazarlar əldə etmək istəyir. Ukrayna ilə müharibənin davam etməsi fonunda bu, Rusiya üçün həyati əhəmiyyət kəsb edir”.

Siyasi şərhçiyə görə, Şimal-Cənub layihəsinin işlək olması, onun qarşısındakı maneələri aradan qal-

dırmaq üçün Cənubi Qafqazda Rusiyanın möhkəmlənməsi əsas şərtidir: “Əgər Qərb bölgədə Rusiyanın təsir imkanlarını zəiflədərsə, bu, təkə Cənubi Qafqazdakı kommunikasiyaların açılmasına deyil, Rusiyanın iştirak etdiyi Şimal-Cənub layihəsinə də təsir edəcək. Ona görə də Kreml Cənubi Qafqazda mövqelərinin gücləndirilməsi ilə yanaşı Azərbaycanla Er-

mənistan arasında açılacaq kommunikasiya xətlərindən öz maraqlarına uyğun istifadə etməyə çalışır”.

Asif Nərimanlı hesab edir ki, 2020-ci il 10 noyabrda əldə edilmiş üçtərəfli (Azərbaycan-Rusiya və Ermənistan arasında imzalanmış bəyanat) razılaşma burada dəhliz məntiqini işə salır: “Ermənistan bunu qəbul etmədiyi üçün Azər-

baycandan-Azərbaycana prinsipi gündəmə gətirilib. Burada Kaliningrad dəmir yolu modelinin tətbiqindən də söhbət gedir. Bununla Azərbaycan gedən yüklər və səmərəli Ermənistan tərəfindən sərhəd-gömrük yoxlanışından keçmir. Üçüncü tərəflər bu yoldan istifadə edərsə, onlar Ermənistanın qaydalarına uyğun yoxlanışdan keçməli olacaq”.

Ermenistana verilən yeni silahlar müharibə ehtimalını artırır. Məsələ ondadır ki, bu il aprelin 5-də Brüsseldə, ABŞ və Avropa İttifaqı ilə Hərbi Pakt imzalayan Ermənistan son həftələrdə Azərbaycana qarşı kifayət qədər aqressiv davranır. Bunun əsas səbəbi Ermənistanın ABŞ, Hindistan, Fransa və Almaniya silahlarının ötürülməsidir.

Bellidir ki, Fransa başda olmaqla, müəyyən Qərb ölkələri Cənubi Qafqaz regionuna soxulmaq üçün orada vəziyyəti gərginləşdirən addımlar atır. Qərbin Ermənistanı silahlandırması bunun təzahürüdür. Silah satışı ilə yanaşı, daha əvvəl bir qrup fransız siyasətçisi Fransa prezidentinə müraciət edərək Ermənistanla qoşun göndərməyə dair çağırış edib. Bunun təşkil olunmuş kampaniya olması heç kimdə şübhə doğurmur. Açıq-aydın görünür ki, Qərb regionda təxribat törətməyə və yaranacaq vəziyyətdən sui-istifadə edərək Ermənistanla qoşun göndərməyə çalışır. Ermənistan rəhbərliyinin bir tərəfdən sülhdən danışır, digər tərəfdən hücum silahları alması ziddiyyətlidir. Bunlar fonunda isə iki məqam indi daha çox diqqət cəlb edir.

Fransa ilə yanaşı, ABŞ və Almaniya istehsalı olan silahlar da İrəvana çatdırılır. İkincisi, Fransa-İran, Fransa-Hindistan, Hindistan-İran marşrutu üzrə silah daşınır. Xatırladaq ki, yerli mediada yayılan məlumatlara görə, bir neçə həftə ərzində Fransanın 155 mm-lik SEZAR özüyəriyən artilleriya qurğuları və onların komponentləri, həmçinin tank əleyhinə raket kompleksləri və hava-hava raketləri Ermənistanla çatdırılıb. Hərçənd iyun ayında Fransa və Ermənistan arasında SEZAR-ların verilməsi ilə bağlı müqavilə imzalanırsa da, bu hərbi texnikanın İrəvana ən azı 1,5 il ərzində çatdırılacağı gözlənilirdi. Bu qədər qısa müddətdə 12 ədəd SEZAR özüyəriyən artilleriya sisteminin Ermənistanla verilməsi diqqət çəkir. Məlumatlara görə, Fransa yeni SEZAR-ların istehsalını gözləmədən öz ordusunun arsenalında olan artilleriya qurğularını ermənilərə hədiyyə edib. Bu tələsik addım Ermənistanın müharibəyə hazırlığından xəbər verir. Bununla yanaşı, Ermənistan ordusunun sərəncamına onlarla R511 və R530 hava-hava raketləri, "ERYX" tank əleyhinə idarəolunan raketləri, alman istehsalı DM32 qumbaraatanları və "Panzerfaust 3" tank əleyhinə raket sistemləri verilib. Er-

Qərb Ermənistanla qoşun yeritmək istəyir - təxribat hazırlığı

Məkrli siyasətdən əl çəkməyən Qərb paytaxtları regionda təxribat törətməyə, yaranacaq vəziyyətdən sui-istifadə edərək Ermənistanla qoşun göndərməyə çalışır; politoloqlardan sensasion açıqlamalar

nistan ordusu Fransa istehsalı olan 500-ə yaxın bir dəfəlik "Apilas" reaktiv yayılım atəşi sistemləri və ABŞ-in 50 ədəd BGM71-TOW tank əleyhinə idarə olunan raket kompleksləri ilə də təmin edilib. R511 və R530 hava-hava tipli raketləri Ermənistan Hərbi Hava Qüvvələrinin balansında olan müasir "Su-30 SM" qırıcılarına quraşdırılmaq üçün nəzərdə tutulur. Ermənistan "Su-30 SM" qırıcılarını Rusiyadan alsa da, onların raket sistemləri yox idi. Hətta Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan buna görə Rusiyanı tənqid də etmişdi. Məlumatlara görə, Fransanın R511 və R530 hava-hava tipli raketləri "Su-30 SM" qırıcılarına quraşdırılacaq. Modifikasiya işi hindistanlı hərbi mütəxəssislərə həvalə olunub. Son məlumatlara görə, Ermənistanla artıq bu silahları Azərbaycanla şərti sərhəddə yeni hərbi infrastruktur yaradır, ağır artilleriya silahlarını delimitasiya və demarkasiya olunmayan ərazidə yerləşdirir. Ermənistanın sərhəd təxribatında məqsədi nə ola bilər? İrəvan Azərbaycanı provokasiyaya çəkməklə ölkələrinə kənar hərbi qüvvə gətirə bilərmə?

"Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri, politoloq Elxan Şahinoğlu "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, müxtəlif dövlətlərin Ermənistanı silahlandırmasında fərqli maraqları var: "Amerikanın marağı odur ki, Rusiyanı Cənubi Qafqazda sıxışdırın və KTMT-ni tərk edən Ermənistanla hərbi əməkdaşlığı genişləndirməyə çalışsın. Bu ölkəyə böyük hərbi texnika satmasa da, birgə hərbi təlimlər keçirir, ölkə zabitlərini müxtəlif kurslara cəlb edir. Vaşinqton, Pentaqon bu istiqamətdə çalışır. Fransanın məqsədi anti-Azərbaycan, anti-Türkiyə siyasətini Cənubi Qafqazda davam etdirməkdir. Fransa istəmir ki, Ermənistan Azərbaycanın qarşısında zəif duruma düşsün. Ermənistanı məhz bu səbəbdən silahlandırır. Belli deyil ki, Ermənistan aldığı silahlara görə Fransaya maliyyə ödəyir, ya yox? Fransadan bəlli silahları və hərbi texnikanı almaq üçün Ermənistanın maliyyə mənbələrinin olması da şübhə doğurur. Böyük ehtimalla kreditlə alırlar, yavaş-yavaş ödəmək şərti ilə". **E.Şahinoğlu əlavə etdi ki, Ermənistanla əlaqələrini davam etdirən Hindistan** **sırf iqtisadi maraqlardan**

çıxış edir: "Hindistan son on ildə hərbi sənaye kompleksini gücləndirib, müxtəlif dövlətlərə hərbi texnika satır. Onun əsas məqsədi dünyanın hərbi texnika bazarında müəyyən paya sahib olmaqdır. Ona görə də müxtəlif ölkələrə, o cümlədən Ermənistanla silah, hərbi texnika satır. Halbuki Hindistan bu siyasətini həyata keçirərkən Azərbaycanı amilini çox təəssüf ki, nəzərə almır. Çünki Hindistan Ermənistanla hərbi texnika satsa da, Cənubi Qafqazda əsas ticarət və iqtisadi tərəfdaşı Azərbaycandır. Azərbaycan neft alır. Hindistanın Azərbaycanla ticarət dövriyyəsinin həcmi Ermənistanla dəfələrlə üstündür. Azərbaycanla gələn hind turistlərin sayı da ilbəil artır. Bu amil çox təəssüf ki, nəzərə alınmır". **Politoloq Ermənistanın silahlandırılmasının Azərbaycanla narahatlıqla və narazılıqla qarşılandığını təsdiqlədi:** "Bu, gərginliyi artırır, rəsmi Bakı dəfələrlə bəyanatlar da verib. Azərbaycan XİN-in, Müdafiə Nazirliyinin də bəyanatları var. Amma böyük dövlətlər Ermənistanı silahlandırmaqdan əl çəkməyiblər. Ermənistan hücum xarakterli raketlər də əldə etməyə çalışır. Bu, həm

gərginliyi artırır, həm də lokal toqquşmalara gətirir çıxara bilər. Halbuki İkinci Qarabağ savaşında Ermənistanın başı əl əzilib ki, gərək Azərbaycanı narahat edən siyasət yürütməsin. Amma həmin silahlar şərti sərhədlər boyunca, Qərbi Zəngəzur ərazilərində yerləşdirilsə, əlbəttə, bu, toqquşma ehtimalını da hər an artırır". **E.Şahinoğlunun sözlərinə görə, vəziyyətdən çıxış yolu Ermənistanın Azərbaycanın irəli sürdüyü şərtləri qəbul edərək sülh sazişini imzalamasıdır:** "Sülh sazişi imzalanarsa, Cənubi Qafqazda silahlanma prosesi yavaşlaya da bilər. Yox, əgər Ermənistan Azərbaycanın şərtlərini - şərtimiz də birdir: Ermənistan Konstitusiyasında Azərbaycan ərazilərinə iddianın əks olunduğu bəndin çıxarılması - qəbul edərsə, bu şərt daxilində sülh imzalanarsa, Ermənistanın silahlanmasına da ehtiyac qalmaz. Amma hələ ki sülh sazişi də imzalanmır. Sülh sazişinin olmadığı şəraitdə əlbəttə, hərbi qarşıdurma ehtimalı yüksək səviyyədə qalır".

Politoloq Məhəmməd Əsədullazadə də bu fikirdədir ki, Ermənistanın si-

lahlanması, xüsusilə hücum silahları alması ilk növbədə regionda eskalasiya riskini artırır: "İkinci Qarabağ müharibəsində Ermənistanın hərbi infrastrukturunu məhv edilib. Qarabağa göndərilmiş silahlar Azərbaycana qaldı. Azərbaycan Ermənistanın böyük ölçüdə tanklarını, havadan müdafiə sistemlərini, döyüş maşınlarını, atıcı silahları ilə birlikdə məhv edib. Ermənistan tərəfi Rusiyadan deyil, artıq digər adı çəkilən ölkələr vasitəsilə silahla təmin edilir. Təbii ki, hücum silahlarının verilməsi nəticəsində Ermənistanın Azərbaycana qarşı təxribatlara əl atması, gərginlik yaradıb Fransa ordusunu öz ərazisinə dövlət etməsi mümkündür. Ermənistan göstərə bilər ki, Azərbaycan hücum edir, Rusiya bizə yenidən kömək etmədi. Ona görə də Fransanı dövlət edə bilər. Fransa da buna çalışır". **M.Əsədullazadə qeyd etdi ki, Ermənistanla Azərbaycan arasında pərdəarxası danışıqlar da aparılır:** "Bakı və İrəvan arasında sülh müqaviləsi üzrə ikitərəfli danışıqlar gedir. Vasitəçi ABŞ və Türkiyədir. Ermənistan hesab edir ki, silahlanmaqla danışıqlarda üstünlük və güzəşt əldə edə bilər. Amma kökündən yanılır. Əgər Ermənistan növbəti dəfə genişmiqyaslı təxribatlara getsə, Azərbaycan Zəngəzurla Ermənistanın əsas hissəsini ayırır, bufer zona yarada bilər. Üçüncü ölkələrin, xüsusilə Fransanın müdaxiləsi olarsa, sahədə Türkiyə də olacaq. Ona görə də müharibə Ermənistanın bir dövlət kimi süqutudur. Ən optimal yol isə Azərbaycanla sülh müqaviləsinə getməkdir. Ermənistan rəhbərliyi Qərbə bu qədər arxayındırsa, Saakaşvilinin taleyinə baxsın, çox uzağa getməsin. Ermənistan yalnız Azərbaycan və Türkiyə ilə normallaşma prosesinə gətirə bilər və Qərbin təlimatı ilə hərəkət etməməlidir. Rusiyanı başa düşürük. Ermənistanın Rusiyadan uzaqlaşması regionun təhlükəsizliyi üçün müsbət prosesdir. Amma onun yerini Fransa kimi avantürist ölkəyə verməməlidir".

Görünən budur ki, nə Ermənistan ötənlərdən dərs götürür, nə də onu himayə edənlər Qafqazla bağlı mənfur siyasətdən əl çəkirlər...

□ **E.PAŞASOY,**
"Yeni Müsavat"

Oğurlanmış köşə

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

"Süleyman quş dilin bilir dedilər,
 Süleyman var Süleymandan içəri".

(Yunus İmrə)

Süni intellektin adamların səsinə təkrarlayaraq dələduzluq etməsi, pul alması haqda yazmışdıq. Həmin yazıya adının çəkilməsini istəməyən Vüsal bəydən belə reaksiya gəlmişdir: "Süni intellekt bu gün səsi, fonu-filanı təkrarlayır, kim qərantıya verir, bir də gördün sabah bizim görünüşümüzü, özümüzü kopyalayıb ondan-bundan pul-para yığacaq, bankdan kredit götürəcək. Bir gün də evə gələcəyik ki, arvad evə buraxmır. Divanda eynən özümüzə oxşar başqa birisi oturub televizora baxır". Sitanın sonu.

Açıq, televizora heç indi baxan yoxdur, yeni orijinalımız baxmırsa, surətimiz niyə baxsın. O cümlədən surət çıxaran texnologiya hansısa sırayı Mamedin övrətinə niyə göz diksin, bunun özü şübhəlidir. Özü üçün supermodel gözəllərdən birini düzəldər.

Ancaq qalan mövzularda oxucu haqlıdır. Klonlaşdırma erasına sürətlə yaxınlaşıq. Bu işdə internetin, sosial şəbəkələrin rolu haqda maraqlı ingilis serialı var, "Qara güzgü" adlanır.

Yəqin belə texnologiyaları tənzimləmək üçün hansısa yeni qanunlar lazım olacaq. Məsələn, hər kəsin üzü, səsi, boy-buxunu müəllif hüquqları agentliyi kimi bir idarədə qeydiyyatla alınacaq. Yoxsa indi birdən görürsən Vahid Əziz şeir oxuyur, üzünü görməsən elə bilərsən Ramiz Rövşendir. Metrodan çıxırsan, bilmirsən bura "İçərişəhər"dir, "Koroğlu"dur, yoxsa "Avtovağzal"dir. Şüşə üçbucağı nə qədər yerə qoymaq olar? Sanki memarlıq sənətimiz ölübdür, heç bir yeni fantaziya-zad yoxdur.

Əslində son günlərin aktual məsələsi - Telegram məsələsinin müdiri Durovun Fransada həbsi də bu süni intellekt, internet dələduzluğu, kibernetik cinayətlər mövzusunadır. Qısa yazsaq, Durov deyirdi ki, bura mənim sahəmdir, kefim istəyən kimi fırladaram. Fransa hökuməti isə deyir elə şey yoxdur, Telegramda uşaq pornosu, terror, narkotik alveri və sairə işlərə cavab verməlisən.

Biz - ənənəvi medianın, köhnə jurnalistikanın nümayəndələri haradasa 15 ildir bu problemlə üzləşmişik, necə deyirlər, onu yaşamaqdayıq. Yenə qısa yazsam, haradasa bir hadisə olur, qəzetçilər hadisəni yoxlamadan, dəqiqləşdirmədən yazmır, yaymır. Ancaq özünü "sosial media fenomeni", "blogger", nə bilim daha nə adlandıran ünsürlərin isə qanun-zad vecinə olmur. Hər şeyi paylaşır, kimi istəsələr ləkəleyirlər, böhtan, yalan, iftira, 18, hətta bəlkə 38 plyus xəbərin biri bir qəpikdən. Nəticədə ənənəvi media bu axına udurur, kütlə bu yalançı "azadlığa" axışır, ta zibili təmam çıxanacan.

Belə Telegram kimi platformalar isə adətən məsuliyyəti boynundan atır: "Məzmunu cavabdeh deyilik". Necə yeni? Onda qəzetin redaktoru da belə desin ki, mən yazıya cavabdeh deyiləm, müəllif ağzına gələn yazıb, özü bilər? Yaxud şəhər meri şəhərdə baş verənlərə məsuliyyət daşımam: "Biz azad platformayıq, narkotik satanlar və uşaq alveri edənlərə nəzarət etmirik".

Sözgəlişi, Telegramın şübhəli maliyyə qaynaqları haqda çoxlu araşdırmalar var. Çünki platformanın məhdud reklam büdcəli halında o cür nəhəng mesencer sistemi qurmaq, onu ayaqda saxlamaq, xidmət göstərmək faktiki imkansızdır. Yeni Durovun anarxistliyi, özünü dövlətlər üstü fəvqəlinə kimi aparması yetərinə şübhəlidir. Komplo teoriylərinə yuvarlanmaq istəmirəm, ancaq bu gün Rusiya Ukraynaya qarşı informasiya savaşını faktiki Telegram kanalları, oradakı mənfur "zet-bloggerlər", "vayenkorlar" vasitəsilə aparır. Milyonlarla izləyiciləri var.

Əlbəttə, anarxiya yaxşı şeydir, ancaq "bir gün sizdə, bir gün bizdə". Öz platformunda anarxiya yaradan adam Fransada qanuni "anarxiyaya" da hazır olmalıdır. Mənəvi azadlıqla fiziki azadlığın fərqi elə sərhəd məsələsində yaranır. Sən daxilən hüdudsuz azad ola bilərsən, ancaq "əmələ" keçəndə, fiziki baxımdan azadlıq sınırlıdır. Ta o məşhur şablonu - "hər kəsin azadlığı başqasının azadlığına qədərdir" - təkrarlamaq istəmirəm. Təkrarladım deyərsən.

Bəlkə mənim işim deyil? Sübut edin mən yazmışam.

Bir həftə əvvəl Rusiya prezidenti Vladimir Putinin Azərbaycana dövlət səfəri çərçivəsində digər məsələlərlə yanaşı, Ermənistan-Azərbaycan münasibətləri də müzakirə mövzusu oldu, Kreml sahibi bununla bağlı növbəti dəfə ölkəsinin vasitəçilik missiyasını təklif etdi.

Putin Bakıda verdiyi vədə uyğun olaraq, Moskvaya qayıdan kimi Paşinyana zəng etdi və Əliyevlə danışıqlarla bağlı onu məlumatlandırdı.

Kremlin rəsmi məlumatında da qeyd olunur ki, Putin Paşinyana Rusiyanın Ermənistan və Azərbaycana sülh müqaviləsinin hazırlanmasında, sərhədlərin demarkasiyası və delimitasiyasında, həmçinin nəqliyyat və logistika əlaqələrinin açılmasında yardım etməyə hazır olduğunu deyib. Ermənistanda bu zənglə bağlı müzakirələr hələ də davam edir.

"Səfərdən bir neçə gün sonra Putin-Paşinyan telefon danışığı baş tutdu, amma görüşün təfərrüatları və nəticələri barədə ictimaiyyətə heç nə deyilmədi, quru və səssiz rəsmi açıqlama heç nəyi izah etmədi. Axı Bakıda nə müzakirə olunub ki, nəticədə Ermənistan rəhbərliyi ilə də söhbət aparıldı və mövzu niyə ictimaiyyətə lazımınca çatdırılmadı?", - deyə sual edilir.

İddialara görə, Paşinyan Putinin sülh danışıqlarının Moskvada davam etdirilməsi istəyini nəqliyyat və logistika əlaqələrinin Rusiyanın iştirakı ilə (Zəngəzur dəhlizində FTX-nin dayanması) açılmasını qəbul etməyib.

Yerli ekspertlərə görə, bu imtinalar Bakının maraqları fonunda Rusiya təzyiqinin İrəvana yönəlməsi baxımından sərfəlidir.

Bakı diplomatik manevrə məsələni Moskva-İrəvan xətinə yönəldir və Rusiyanın Ermənistana təzyiqinə zəmin yaradır. Mövcud vəziyyətdə nəqliyyat dəhlizlərinin Rusiya üçün həyati əhəmiyyətini nəzərə alanda İrəvana təzyiqin güclənəcəyi görünür.

Deputat Azər Badamovun sözlərinə görə, Rusiya prezidenti Vladimir Putinin Bakıya səfəri zamanı dövlət başçıları Azərbaycan-Ermənistan münasibətlərinin tənzimlənməsi ilə bağlı məsələni müzakirə edə bilər: "Vladimir Putin cənab Prezident İlham Əliyevlə etdiyi müzakirədən əmin oldu ki, Azərbaycan yenidən müharibə istəmir və Ermənistanla danışıqlar yolu ilə münasibətlərin normalaşdırılması və sülh müqaviləsinin imzalanmasının tərəfdarıdır. Putin görüş zamanı Moskvaya qayıdanda Paşinyana zəng edəcəyini və danışıqlarını bildirmişdi. Ona görə də Putin Moskvaya qayıdan kimi Paşinyana zəng etdi və Rusiyanın Ermənistan

Putinə rədd cavabı doğrudursa... - İrəvanda tələş

Ekspertlərə görə, Paşinyanın Rusiyanın təkliflərindən imtinası Azərbaycanın maraqlarına uyğundur, çünki...

və Azərbaycana sülh müqaviləsinin hazırlanmasında, sərhədlərin demarkasiyası və delimitasiyasında, həmçinin nəqliyyat və logistika əlaqələrinin açılmasında yardım etməyə hazır olduğunu deyib. Moskvanın təklifini Paşinyanın qəbul etməyəcəyi məlum məsələ idi. Çünki Paşinyan hər bir vasitə ilə Rusiyadan uzaqlaşmağa və Qərbbə yaxınlaşmağa çalışır. Bu baxımdan Zvartnos hava limanından Rusiya hərbiçiləri çıxartdı. Hətta Zəngəzur dəhlizi açılacağı təqdirdə də Paşinyan bu dəhlizə nəzarəti Rusiyaya vermək niyyətində deyil. Biz bilir ki, son zamanlar Ermənistana Qərbdən çoxlu silahlar və təlim adı ilə hərbiçilər gəlir. O cümlədən ABŞ-ın nümayəndəsi Ermənistanın Müdafiə Nazirliyində yerləşdirilib. Ermənistanın siyasəti Azərbaycanla sülh müqaviləsinin imzalanmasını süni şəkildə uzatmaq və ölkəni hərbiləşdirməkdir. Ermənistan bir neçə stolda oturmaq siyasətini davam etdirir. Nəticədə isə heç bir stolda oturma bilməyəcəklər və ayaqlar altında qalacaqlar.

Ədalət, Hüquq və Demokratiya Partiyası sədri-nin müavini, politoloq Niyaməddin Orduxanlı Putinin uzun müddət Ermənistanın nazı ilə oynamayacağını qeyd etdi: "Rusiya prezidenti Vladimir Putinin Azərbaycana dövlət səfəri zamanı Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərinə dair verdiyi açıqlama birbaşa mesaj idi ki, Rusiyanın razılığı olmadan hər hansı bir sülhün əldə olunmasından söhbət gedə bilməz. Putin həm də bununla Qərbbə mesaj verir ki, Er-

mənistan Rusiyasız heç bir addım ata bilməz. Azərbaycandan qayıdandan sonra Putinin Paşinyana etdiyi zəng Azərbaycanla sülh prosesinin başlanması üçün delimitasiyanın və demarkasiyanın, o cümlədən də kommunikasiyaların qurulması işi sürətləndirilməlidir. Bu gün hamıdan çox logistika əlaqələrinin qurulması Rusiyaya lazımdır. Asiya ilə, o cümlədən Türkiyə və İranla quru əlaqələrinin yaradılması birbaşa Rusiyanın maraqlarına cavab verir. Rusiya Qərbin sanksiyalarından əziyyət çəkir, həmçinin Ukrayna ilə müharibə aparır. İqtisadiyyatı hər gün zəifləyir. Belə bir vəziyyətdə Rusiya Paşinyanın nazı ilə çox oynamaq fikrində deyil. Putin çox yaxşı bilir ki, Ermənistan Qərbin tapşırığı ilə müxtəlif bəhanələrlə prosesi uzadır, zaman udmaq istəyir. Bu gün nə Qərb, nə də Ermənistan Azərbaycanla sülh bağlamaq istəmir. Azərbaycan Ermənistana təzyiqi artırmalıdır. Biz unutmamalıyıq ki, 2020-ci ilin noyabr bəyannaməsini üç tərəf imzalayıb. Ermənistan öhdəlik götürüb. Digər imza atan tərəf Rusiyadır. Buna görə də Ermənistan öz öhdəliklərini yerinə yetirməlidir."

Siyasi analitik Asif Nərimanlı Kremlin Amerikanın bölgəyə gəlişinin qarşısını almaq üçün Azərbaycan-Ermənistan sülh danışıqlarında təşəbbüsü yenicdən ələ almaq niyyətində olduğunu vurğuladı: "Rusiya üçün mövcud vəziyyətdə Cənubi Qafqaz həm də nəqliyyat dəhlizləri uğrunda mübarizənin əsas coğrafiyalarıdır. Çünki bu bölgədə zə-

ifləmək Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizinə problemlər yara-da, o cümlədən Orta dəhliz üzərindəki mövqelərinə təsir edə bilər. Hər iki məqam bir-biri ilə sıx bağlıdır. Putinin Bakı səfərinin ştrixlərindən biri də bu idi. Moskva bölgədə aktivləşən ABŞ-ın önünü kəsmək üçün Azərbaycan-Ermənistan danışıqlarında təşəbbüsü yenidən ələ almaq istəyir, çünki regiondankənar qüvvələr məhz bu məsələ üzərindən bölgəyə müdaxilə edə bilərlər. Moskva təklif edir ki, Bakı-İrəvan sülh danışıqlarını Rusiyada davam etdirilsin, həmçinin sərhədin delimitasiyası və kommunikasiyası məsələsində rusların iştirakı qəbul olunsun. Rəsmi Bakı Moskva danışıqlarına yox demədi, halbuki Azərbaycan əvvəldən ikitərəfli formata üstünlük verir. Çünki İrəvanın Moskvanın təklifini qəbul etməyəcəyi aydındır. Birincisi, Rusiya masasındakı gündəlik Ermənistanın mövcud istəklərinə uyğun gəlmir. İkincisi, bölgədə Ermənistan üzərindən möhkəmlənən Qərb İrəvana Moskvaya getməyə icazə vermir. Bu halda Ermənistan imtina edən tərəf kimi Rusiyanın hədəfinə çevrilir. Putinin Paşinyana zəngi ilə bağlı rəsmi açıqlamalardan görünür ki, İrəvan Moskvanın istəyini rədd edib. Bu, Rusiyanın Ermənistanla bağlı siyasətinin kəskinləşməsinə zəmin yaradacaq. Fikrimcə, bu, Azərbaycanın maraqlarına uyğundur, çünki Ermənistanı silahlandıraraq Qərb oyunçularının qarşısına Rusiyanın çıxması və Azərbaycanın bu qarşıdurmada yer almaması vacibdir."

□ **Cavansır ABBASLI,**
 "Yeni Müsavat"

Xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov avqustun 27-də Ankaraya səfər edib. Səfər çərçivəsində Azərbaycanla Türkiyə arasında ikitərəfli münasibətlər, eləcə də regional və beynəlxalq məsələlərin müzakirə edilib. İstisna deyil ki, Rusiya prezidentinin Azərbaycana səfərindən sonra Türkiyə ilə məsləhətləşmələrə ehtiyac yaranıb.

Məlumdur ki, Cənubi Qafqazda təhlükəsizlik sisteminin qurulması yolunda Bakı və Moskva arasında davamlı məsləhətləşmələr, siyasi müzakirələr aparılır. Bu gün şimalda və cənubda baş verən global müharibələr fonunda Cənubi Qafqazda nizamın qurulması müstəsna əhəmiyyətə malikdir. Rusiya Cənubi Qafqazda ənənəvi maraqlarını güdməsi ilə yanaşı, qardaş Türkiyənin də yeni reallıqlarda bu regionda mövqeyi çox möhkəmdir. Şübhəsiz ki, Rusiya, Azərbaycan və Türkiyənin Cənubi Qafqazda da etibarlı münasibətlər qurması kənar güc mərkəzlərini, böyük dövlətləri, qurumları narahat edir. Azərbaycan və Türkiyənin ortaq yanaşması, davamlı olaraq qarşılıqlı görüşlərin keçirilməsi, beynəlxalq texnologiya ilə ifadə etsək, saat əqrəblərinin tutuşdurulması indiki reallıqda müstəsna əhəmiyyətə malikdir. Görünür, tərəflərin bölgədəki mövcud durumla bağlı müxtəlif mövzuları müzakirə etmələrinə ehtiyac yaranıb.

Yada salmaq ki, iyunun 10-da Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev də Türkiyəyə işgüzar səfər edib, Rəcəb Tayyib Ərdoğanla təkbətək görüş keçirib.

VI Çağırış Milli Məclisin deputatı, Ana Vətən Partiyasının sədri Fəzail Ağamalı “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında bu səfərin təsadüfi olmadığını qeyd etdi:

“Ceyhun Bayramovun qardaş Türkiyəyə səfəri, əlbəttə, təsadüfi deyil. Baxmayaraq ki, iki qardaş ölkə arasında istənilən məsələlər ətrafında, xüsusi olaraq, dünyada və regionda gedən hadisələrlə bağlı intensiv məsləhətləşmələr aparılır. Bu həm ölkə prezidentləri səviyyəsində, qarşılıqlı səfərlər, telefon danışqları və heç şübhəsiz ki, xarici işlər nazirləri arasındakı görüşlərlə həyata keçirilir. Bu səfər də bu baxımdan təsadüfi hesab oluna bilməz. Nəzərə alsaq ki, Cənubi Qafqaz ətrafında ciddi proseslər gedir. Amerika və Avropa Ermənistan vasitəsilə Qafqaza daxil olub orada möhkəmlənib, Rusiyanı sıxışdıraraq, eyni zamanda Türkiyəni kənarlaşdıraraq hakim mövqə tutmağa çalışır. ABŞ-ın son addımları da bu baxımdan ciddi mahiyyət kəsb edir. Cənubi Qafqazda ciddi nüfuz sahibi olan və həlledici mövqeyə sahib olan Azərbaycanın rəyi nəzərə alınmadan Cənubi Qafqaza gəlmək və burada möhkəmlənmək, sadəcə olaraq, problemlidir. Əlbəttə, biz Amerikanın beynəlxalq güc statusunu nəzərə almalıyıq. Ona görə də indiki situasiyada görünən budur ki, Azərbaycan, Rusiya və Türkiyənin Cənubi Qafqazda təhlükəsizliyin təmin edilməsində vahid cəbhədən çıxış etməsi daxili zərurətə çevrilib. Çünki Amerika və Avropanın regiona yerləşməsi hər üç dövlət üçün ciddi təhdidlər yaradır. Türkiyənin Cənubi Qafqazda mövcudluğu, onun strateji maraqlarının bu regionda əhəmiyyət kəsb etməsi və burada Orta Asiya-nın türk dövlətləri ilə bir coğrafiyanın yaradılması baxımından xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Burada yad qüvvələrin olması heç cür Türkiyəni təmin edə bilməz. Yad ünsürlərin regionun içərisinə girərək, Türkiyə və Azərbaycanın çox ciddi, strateji xarakter daşıyan türk birliyi dövlətlərinin, Turanın yaradılmasına mane olacaq başlıca amillərdən biridir. Rusiyanın ənənəvi maraqları var. Rusiya da Qafqazdan getmək istəmir. Ermənistandan da çıxmaq niyyətində deyil. Deməli, eyni zamanda istər-istəməz Rusiyanın maraqları ilə Azərbaycan və Türkiyənin maraqları üst-üstə düşür. Bunların uzlaşdırılması baxımından Putinin Azərbaycana gəlişindən, Türkiyə və Azərbaycan prezidentlərinin telefon danışığından sonra görünür ki, məsələlərin masa üzərində xarici işlər nazirləri səviyyəsində müzakirəsinə ciddi ehtiyac duyulub. İstisna etməm ki, XİN rəhbərləri arasındakı görüşdə Azərbaycan-Ermənistan, Türkiyə-Ermənistan məsələsi müzakirə mövzusu olub. Hesab edirəm ki, bu səfər Azərbaycan, Rusiya və Türkiyə arasındakı münasibətlərin strateji və geosiyasi maraqlarının uzlaşdırılması baxımından xüsusi mənə kəsb edir. Amerika və Avropanın Ermənistan vasitəsilə Cənubi Qafqaza yerləşməsinin qarşısının nə dərəcədə alınmasının detallarının yaxın gələcəkdə şahidi olacağıq. Hər halda, Amerika və Avropanın Cənubi Qafqaza yerləşməsi niyyəti Azərbaycanın strateji maraqlarına və milli təhlükəsizliyinə təhdid yaradan hadisə olardı. Çünki hazırkı dövrdə Azərbaycan-Rusiya münasibətlərində kifayət qədər qarşılıqlı etimad var. Qardaş Türkiyə ilə Rusiya arasında da qarşılıqlı etimadla söykənən münasibətlər mövcuddur. Azərbaycanın burada əli daha güclüdür. Çünki özünün Rusiya ilə münasibətləri, digər tərəfdən, Türkiyə amili var. Bu üç dövlətin Cənubi Qafqazda fəaliyyəti məqbul hesab oluna bilər, nəinki Amerika və Avropanın Cənubi Qafqaza yerləşməsi...”

Siyasi təhlilçi Sona Əliyeva bu səfəri bir neçə istiqamət üzrə önəmli sayır: “Xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov çox həssas məqamda qardaş ölkəyə səfərə

Bayramovun mühüm Ankara səfəri - masada bunlar var...

Rusiya prezidentinin Azərbaycana səfərindən sonra Türkiyə ilə məsləhətləşmələrə niyə ehtiyac yaranıb?

yollandı. Baş diplomatımızın Türkiyə səfəri bir neçə istiqamət üzrə önəmlidir. Birincisi, son zamanlar Ermənistanın silahlandırılması regionda sülhə olan təhdidi daha da artırır. Bu, indiki məqamda Azərbaycanla yanaşı, Türkiyə və Rusiyanın da maraqlarına təhiddir. İkincisi, Şimali Kipr Türk Respublikasının müstəqilliyinin Azərbaycan tərəfindən tanınması məsələsi masa üzərindədir. Çox güman ki, Ankara və Bakı bu məsləhətləşmələrdə son mərhələyə qədəm qoyur. Üçüncüsü, Fransanın simasında Qərbin bu regiona təhdidləri daha da artmaqdadır. Bu önəmli təhlükəsizlik məsələsi ilə bağlı iki qardaş və müttəfiq ölkənin ciddi məsləhətləşmələrinə ehtiyac var. Digər məsələ, embarqo altında çabalayan Rusiya neftinin, qazının Azərbaycan və Türkiyə vasitəsilə dünya bazarına çıxarılması da gündəmdədir. Çox güman ki, prezident Putinin Bakı qovluğunda bu məsələ də olub. Ona görə də Bakı Ankaranın bu məsələdəki mövqeyi ilə tanış olmalıdır. Başqa bir nüans isə Ukrayna-Rusiya savaşı ilə bağlı Bakı və Ankaranın birgə vasitəçilik missiyasıdır. Çox güman ki, ilin sonundan etibarən Şərqi Avropa cəbhəsində sülh gündəlikləri və sülhə gedən yol müzakirəyə çıxarılacaq.

Bu baxımdan, Bayramovun Türkiyəli həmkarının mövqeyini öyrənməyə çalışacağı da istisna deyildi. Unutmamalıyıq ki, Bakı və Ankara vahid diplomatik xəttin iki çoxistiqamətli vektorudur”.

“Atlas” Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Elxan Şahinoğlu bəzi məsələlərlə bağlı iki qardaş ölkənin XİN rəhbərlərinin bir-birini məlumatlandırdığını istisna etmir: “Xarici işlər naziri Ceyhun Bayramovun Türkiyəyə hazırkı səfəri iki dövlət arasında strateji müttəfiqliyin - Şuşa Bəyannaməsinin xarakterindən irəli gəlir. Ceyhun Bayramovun Türkiyəli həmkarı Hakan Fidanla Bakı ilə İrəvan arasında sülh prosesini müzakirə edəcəyi gözlənilirdi. Ceyhun Bayramov İrəvanla danışıqların gedişi və yazışmalar barədə Hakan Fidanı detallı məlumatlandırmalı idi ki, Ankara gələcək addımlarını buna uyğun müəyyənləşdirə bilsin. Çox güman ki, Hakan Fidan da paralel olaraq Ceyhun Bayramovu İrəvanla aparıldığı danışıqların təfərrüatları barədə məlumatlandırıb. Bu haqda da detallı bilgi Bakıya lazımdır ki, Ermənistan hökumətinin niyyətini analiz edə bilsin. Bütün hallarda Bakı ilə Ankara birgə səylərlə qısa müddətdə İrəvanı tərəfləri razı salacaq sülh və ya çərçivə sazişini imzalamağa məcbur etməlidir. Birinci məqsəd bölgədə davamlı sülhə nail olmaqla regional əməkdaşlığın yollarını açmaqdırsa, ikinci məqsəd Ermənistanı mövcud alətlər

İkinci Sülh Sammiti Türkiyədə keçirilə bilər

Ukrayna prezidenti Vladimir Zelenski ölkəsi ilə bağlı ikinci Sülh Sammiti üçün məkan axtarır. Ukrayna prezidentinin bu məqsədlə Səudiyyə Ərəbistanı, Qətər, Türkiyə və İsveçrə ilə danışıqlar apardığı barədə məlumatlar var.

Politoloq Elxan Şahinoğlu bildirib ki, Vladimir Zelenski Hindistanın baş naziri Narendra Modi ilə Kiyevdə görüşdən sonra hindli jurnalistə müsahibəsində Hindistanın da ikinci Sülh Sammitinə ev sahibliyi edə biləcəyini vurğulayıb:

“Ancaq Zelenski Dehliyə təklif verərkən əlavəsini də unutmayıb: “Ancaq səmimi olmaq istəyirəm və bu, təkcə Hindistan deyil, ikinci sammitə ev sahibliyi etməkdə müsbət fikirdə olan istənilən dövlətə aiddir. Sülh sammiti kommunikasiya hələ qoşulmayan ölkədə sülh sammiti keçirə bilməyəcəyik”. Söhbət iyunun 15-də İsveçrədə keçirilən birinci Sülh Sammitindən gedir. Hindistan həmin sammitdə iştirak etsə də, yekun bəyanata imza atmayıb. Yeni Zelenski demək istəyib ki, ikinci Sülh Sammitinin Hindistanda keçirilməsi üçün Dehli birinci Sülh Sammitinin yekun bəyanatına imza atmalıdır”.

Politoloq ABŞ prezidenti Cozef Baydenin Narendra Modi ilə ötən gün baş tutan telefon danışığına da diqqət çəkib: “Modi Baydenlə söhbətdə Hindistanın Ukraynada sülh və sabitliyin tez bir zamanda təmin olunmasına tam dəstəyini təkrarlayıb. Hindistanın baş nazirinin Kiyevi tərk etməsindən sonra Rusiya Ukrayna paytaxtını intensiv raket atəşinə tutub, ölən və yaralananlar var. Müharibə başlayandan bu yana Rusiya Ukrayna ərazisinə ən genişmiqyaslı dron və raket hücumu həyata keçirib. Ukrayna Müdafiə Nazirliyi cavab aksiyası hazırlayır. Bu o deməkdir ki, müxtəlif liderlərin səylərinə baxmayaraq, yaxın müddətdə Moskva ilə Kiyev arasında dialoq yolu ilə sülhə nail olmaq mümkün deyil”.

vasitəsilə anti-Azərbaycan və anti-Türkiyə bloklarında iştirakdan uzaqlaşdırmaqdır”.

□ **Cavanşir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

Ölkəmizdə QİÇS bəlası: 10 minə yaxın şəxs...

Ekspert: "Buna yoluxanlar çalışır ki, başqaları da yoluxsun, çünki..."

Son illər bəşəriyyəti narahat edən problemlərdən biri qazanılmış immun çatışmazlığı sindromu - QİÇS-dir. İmmun çatışmazlığı virusunun törətdiyi infeksiya uzunmüddətli gedişə malik olub, bir neçə müxtəlif mərhələdən ibarətdir. Ölkəmizdə də QİÇS problemi uzun illər əsas müzakirə edilən məsələlərdən olub.

Respublika QİÇS-lə Mübarizə Mərkəzinin direktorunun müavini Günəş Cəfərova (Modern.az) deyib ki, cinsindən, yaşından, irqindən, sosial statusundan asılı olmayaraq, hər bir şəxs İİV-ə yoluxa bilər: "İİV-ə yoluxma daha çox profilaktik tədbirlərə əməl etmədikdə baş verir. Bu virusa yoluxma halları xüsusilə risk qrupları arasında müşahidə edilir, yeni inyeksiyon narkotik istifadəçiləri, kişilərlə cinsi əlaqədə olan kişilər, transgender şəxslər,

toloji, bərbər və digər məişət

ləvazimatlarının istifadəsi

nəticəsində; üçüncü yol,

İİV-ə yoluxmuş anadan uşağa

hamiləlik dövründə, doğuş

zamanı və ana südü ilə

qidalanma zamanı".

Günəş Cəfərova bildirib ki, Azərbaycanda 10 minə yaxın şəxs İİV-lə yaşayır:

"Azərbaycanda İİV-infeksiyasının ilk dəfə aşkar olunduğu 1987-ci ildən 2024-cü ilin

ikinci rübünün sonunadək İİV-lə yaşayan insanların sayı 9926 nəfərdir. Onlardan

orqanlarında yaralar, əzələ və oynaq ağrısı, bir aydan çox müddətə müalicə olunmayan ishal, baş ağrısı, ürəkbulanma və qusma. Müalicəyə başlamadıqda, iki aydan az müddətdə 7-10 kq ağırlıqla düşə bilər. Xəstəliyin səssiz (əlamətlər olmayan) dövrü - bir neçə həftə davam edən kəskin bir dövrdən sonra İİV daşıyıcıları ortalama 8-10 il ərzində heç bir simptom olmadan sağlam bir həyat sürürlər. Ancaq insan ömür boyu İİV virusu daşıyıcısı və ötürücüsüdür. Limfa düyünlərində böyümələr müşahidə edilə bilər. Bu müddət bir neçə il kimi qısa və ya 10 ildən çox

ma, qucaqlaşma, tüpürcək, göz yaşı, tər, asqırıq, öskürək, sidik, nəcis, duş, üzme

hovuzu, dəniz, sauna, hamam, ağcaqanad və digər

böcəklərin sancması.

İİV virusu qan analizi ilə

aşkarlanır və virusa yoluxduqdan sonra test bir müddət

gözləmək lazımdır İİV, bədənin virusa qarşı istehsal etdiyi

əks cisimlərə baxaraq diaqnoz qoyulur. Bu səbəbdən

əks cisim meydana gəldiyi

doğru zamanda test etmək

vacibdir. İlk olaraq analizdən

əvvəl həkim məsləhəti lazımdır. Testdən əvvəl şəxs

mütləq həkimdən İİV məsləhətini

almalıdır. Bu şəkildə analizin

lazımı anda edildiyi, qorun-

Poliklinikalarda qızılca peyvəndi tapılır

Bəzi dövlət tibb müəssisələrində qızılcaya qarşı peyvənd tapılır. Bildirilir ki, artıq 2-3 aydan çoxdur ki, ölkədəki əksər dövlət xəstəxanalarına qızılcaya qarşı peyvənd gətirilmir. Özəl müəssisələrdə isə vaksinlər ödənişli əsaslarla edilir. Bunun isə qiyməti olduqca bahadır.

Bu barədə "Unikal"ın sorğusuna cavab olaraq Səhiyyə Nazirliyinin mətbuat xidmətindən məlumat verilib. Qeyd olunub ki, növbəti dövr üçün peyvənd ehtiyatları artıq ölkə ərazisindədir: "Rəsmiləşdirmə prosesi ən qısa zamanda yekunlaşacaq və peyvəndlər tibb müəssisələrinə paylanacaq. Hər hansı peyvənd çatışmazlığı olan tibb müəssisələrinin təcili olaraq anbar ehtiyatlarından təmin olunması ilə bağlı göstəriş verilib".

Bəzi özəl klinikalarda qızılcaya qarşı peyvəndlərin qiyməti isə aşağıdakı kimidir:

"Leyla Medikal Center" - 180 AZN

"Medera Hospital" - 200 AZN

"Modern Hospital" - 200 AZN (29 avqusta olacaq)

"Liv Bona Dea Hospital Baku" - 200 AZN

"Baku Medical Plaza" - 200 AZN

seks bizneslə məşğul olan qadınlar arasında İİV-ə yoluxma halları çox yayılıb.

QİÇS isə İİV-infeksiyasının sonuncu mərhələsidir, hansı ki, bu mərhələdə artıq immunitet sistemin daha proqressiv zədələnməsi müşahidə edilir və xəstələrdə çox sayda ağırlaşmalar - vərəm, MSS-in zədələnməsi, mədə-bağırsaq sisteminə patologiyalar, bədxassəli şişlər inkişaf edir. Infeksiyaya yoluxmanın 3 əsas yolu var.

Cinsi yol - İİV-ə yoluxmuş şəxslə qorunmamış cinsi əlaqələr nəticəsində, parenteral yol - İİV-ə yoluxmuş qan və qan preparatlarının

koçurulması, İİV-ə yoluxmuş

donorun orqanlarının

transplantasiyası zamanı,

İİV-lə çirklənmiş tibbi ləvazimat

və məhlullardan istifadə edərkən, o cümlədən inyeksiyon

narkotik istifadəçiləri arasında qeyri steril şprislərdən istifadə zamanı, İİV-lə

çirklənmiş gigiyenik, kosme-

209,5%-i kişi, 30,5%-i qadındır".

Qeyd edək ki, 2024-cü ilin təqvim əylə yanvar ayında Azərbaycanda 108 nəfər insanın immunitet çatışmazlığı Virusuna (İİV) yoluxub.

Bes QİÇS-in əlamətləri hansılardır?

Kəskin infeksiya dövründə

virusun orqanizmə daxil olmasından

sonrakı ilk həftələrdə heç bir

simptom olmayaraq və ya ilk 2-4-cü

həftədə qızdırma, boğaz ağrısı, baş

ağrısı və yorğunluq simptomları ilə

gripə bənzər şikayətlər görülməli. İİV-in

ən çox yoluxdurucu olduğu vaxt

bu dövrüdür. Ümumi simptomlar:

hərərət, boğaz ağrısı və boğazın iltihabı, baş

ağrısı, genişlənmiş limfa düyünləri,

bədəndə dəri kəpəkləməsi (ümumiyyətlə 5-10

mm diametrli üzde və gövdədə, daha az

nadir hallarda ovucalarda və ayaqlarda

qabarıqlar) - dermatit, ağızda, qida

borusunda və cinsiyyət

ola bilər. İİV diaqnozu qoyulmuş

insanlar dərman müalicəsinə

başladıqda immunitet sistemlərini

qoruyur və virusun bədənə təsirini

azaldır. QİÇS-in irəliləyən dövrü-İİV

infeksiyasının ən inkişaf etmiş

mərhələsidir və immunitet sistemi

tədricən zəifləyir. Bu dövrə qədər

müalicə olunmayan xəstələr infeksiya

və xərcəngə qarşı bütün müqavimət

itirir və müxtəlif xəstəliklər səbəbi ilə

orqanları zədələnir: şişkin limfa

düyünləri, yorğunluq, çəki itirmək,

qısa müddətli yaddaş itkisi, göbəkək

infeksiyaları.

Onu da nəzərə çatdırmaq ki,

insanlar çox zaman bu mövzuda

yanlış düşüncəyə sahibdirlər. İİV

gündəlik məişət təmasları ilə, eyni

otaqda olma, eyni məktəbdə oxuma,

eyni havada nəfəs almaq kimi

yollarla yoluxmaz. İİV sağlam

dərindən keçməz. Bundan əlavə,

İİV bu yollarla da keçməz: əl

sıxma, dəriyə toxun-

mayan münasibətlərdə olan

digər şəxslərin testə yönəldildiyi,

İİV-in qorxulu bir vəziyyət

olmadığını və dərhal müalicəyə

başlaya biləcəyi izah edilir.

Bundan əlavə, insanın İİV

pozitivliyi və ya diaqnozu səbəbiylə

testdən əvvəl və sonra psixososial

dəstək alması çox vacibdir.

Sosioloq Üzeyir Şəfiyev mövzu ilə bağlı "Yeni

Müsavət"ə deyib ki, Azərbaycanda QİÇS-ə yoluxanların

statistikası çox ciddi düşünmək tələb edir:

"Kiçik rəqəm deyil, 10 min insan

bu xəstəliklə yaşayır. Əgər bu

xəstəliyin etiologiyasına, xarakterinə

fikir versək, onların daşıyıcıları

həmin xəstəliyi yaymağa maraqlı

olan insanlardır. Çünki xəstəliyin

etimologiyası budur. Necə ki,

vərəm və bu qəbildən olan digər

xəstəliklər var ki, buna yoluxanlar

çalışır başqaları da yoluxsun.

Sanki həmin xəstəliyin olmasını

istəyirlər. Hətta xatırlayırsınızsa,

Azərbaycanda bir hadisə

olmuşdu, qız QİÇS-ə

yoluxmuşdu və 20-dən çox

gənci məqsədli şəkildə xəstəliyə

yoluxdurmuşdu. Bu

olay o zaman çox böyük

rezonans yaratmışdı. Əlbəttə,

xəstəliyin yayılma yolları

çoxşaxəlidir. Onlarla mübarizə

kompleks xarakter daşımalıdır.

Çünki bir tərəfdən bu

maksimum şəkildə insanlardan

həssaslıq tələb edir. Sağlam

həyat tərzinə riayət etmək,

eyni zamanda valideynlər də

öz yeniyetmə övladları ilə bu

istiqamətdə diqqət yetirmək

lazımdır. Hər üç yayılma

üsulu ilə həm klinik profilaktik

tədbirlər görmək lazımdır,

əhalini aqah etmək lazımdır.

Maksimum şəkildə orta

məktəblərin yuxarı siniflərində,

ali məktəblərdə bununla

bağlı bütün monitorinqlər

keçirmək lazımdır. Eyni

zamanda sahə müəssisələrinin

işləmə üsulu ilə monitorinqlər

aparmaq olar. Bu, sağlam

gələcəyimizi, gəncliyimizi

təhdid edən məsələdir. Həm

də gənclərin reproduktiv

sağlamlığına təsir göstərən

məsələdir. Eyni zamanda

bu, yayılma təhlükəsi olan

xəstəlik olduğuna görə daim

nəzarətdə olmalıdır. Bununla

bağlı bütün müəssisələr

koordinasiyalı şəkildə fəaliyyət

göstərməlidir. Biz həm də

sosial nəzarət baxımından

bu xəstəliklərlə bağlı nəzarətimizi

gücləndirməliyik. Diqqətimizi,

həssaslığımızı artırmalıyıq ki,

bu məsələnin qarşısını vaxtında

ala bilək".

Son

günlər "Aztelekom" MMC-nin yeni tariflərindən imtina edən internet abunəçilərinə 130 manat cərimə kəsildiyi iddia olunur.

Maraqlıdır, iddia doğru-dursa, vətəndaşlara niyə seçim haqqı verilmir? 25 manatı ödəyə bilməyən vətəndaş 130 manatı necə ödəyəcək?

Oxu.az sözügedən iddia ilə bağlı "Aztelekom" MMC-yə sorğu ünvanlayıb.

Qurumun mətbuat xidmətindən bildirilib ki, abunəçilərlə münasibətlər müvafiq telekommunikasiya xidmətlərinin göstərilməsi barədə müqaviləyə və qüvvədə olan qanunvericiliyin tələblərinə

Əlavə olunub ki, tariflərin tətbiq edildiyi tarixdən 30 gün ərzində xidmətdən imtina ilə bağlı yazılı müraciətin edilməməsi abunəçi ilə yeni tariflər barədə razılaşmanın əldə edilməsi kimi qiymətləndirilir: "Müəyyən edilmiş müddət keçdikdən sonra qiymət dəyişikliyinə əsaslanaraq xidmətdən imtina edilməsi müqavilə üzrə razılaşdırılmış öhdəliyin pozulması hesab ediləcək".

Yeni qiymətə görə internetdən imtina edənlərə cərimə

"Aztelekom": "Əgər 30 gün müddətində abunəçi yazılı müraciət edərsə..."

əsasən tənzimlənir: "Belə ki, müqavilə şərtləri və mövcud qanunvericiliyin tələbləri nəzərə alınmaqla abunəçi yeni tariflərin tətbiq edilməsi ilə bağlı xidmətlərdən imtina etmək istədiyi təqdirdə, yeni tariflərin tətbiq edildiyi gündən 30 gün müddətində yazılı şəkildə müraciət etməklə telekommunikasiya xidmətinə qayıdır. Bu halda xidmətlərdən imtina ilə bağlı abunəçidən ONT modemini geri qaytarılması istənilir və həmin avadanlığın dəyəri tələb edilmir.

Tariflərin tətbiq edildiyi 15 avqust 2024-cü il tarixindən etibarən 30 gün müddətində abunəçinin yazılı müraciəti əsasında internet xidmətindən imtina etməsi keçərlidir. Abunəçi ONT modemi saz vəziyyətdə geri qaytardığı halda təqdim edilmiş avadanlığın dəyəri tələb edilmir. Tarif dəyişikliyi ilə bağlı xidmətdən imtina edən abunəçilər filiallara yaxınlaşaraq ərizə ilə müraciət etməlidirlər".

Qurumdan həmçinin istifadəçilər üçün qaydalar barədə də məlumat verilib.

"Aztelekom"un optik şəbəkəsinə qoşulmaq istəyən istifadəçilər üçün qaydalar bu cürdür:

- 12 aylıq güzəştli şərtlər (telefoniya + internet) - İstifadəçi 12 ay ardıcıl istifadə və ödəniş öhdəliyi ilə qoşulduqda 30 AZN qoşulma haqqından azad edilir və pulsuz ONT modemi əldə edir. Qeyd: Abunəçi 12 aylıq öhdəliyi pozduğu halda qoşulma və modem üçün müvafiq ödəniş etməlidir.

- Standart müqavilə (telefoniya + internet) - İstifadəçi standart müqavilə bağlayaraq telefon və internet xidməti aldıqda 30 AZN qoşulma haqqı və ONT modemi üçün endirimlə 50 AZN ödəniş edir.

"Aztelekom"un ADSL xidmətindən optik şəbəkəsinə keçid etmək istəyən mövcud istifadəçiləri üçün qaydalar:

- 12 aylıq güzəştli şərtlər

(telefoniya + internet) - İstifadəçi 12 ay ardıcıl istifadə və ödəniş öhdəliyi ilə qoşulduqda 30 AZN qoşulma haqqından azad edilir və pulsuz ONT modemi əldə edir. Qeyd: Abunəçi 12 aylıq öhdəliyi pozduğu halda qoşulma və modem üçün müvafiq ödəniş etməlidir.

- Standart müqavilə (telefoniya + internet) - İstifadəçi standart müqavilə bağlayaraq telefon və internet xidməti aldıqda 30 AZN qoşulma haqqından azad edilir və ONT modemi üçün endirimlə 50 AZN ödəniş edir.

"Baktelecom"un optik şəbəkəsinə qoşulmaq istəyən istifadəçilər üçün qaydalar? isə aşağıdakı kimidir:

- 12 aylıq güzəştli şərtlər (telefoniya + internet) - İstifadəçi 12 ay ardıcıl istifadə və ödəniş öhdəliyi ilə qoşulduqda 30 AZN qoşulma haqqından azad edilir və pulsuz ONT modemi əldə edir. Qeyd: Abunəçi 12 aylıq öhdəliyi pozduğu halda qoşulma

və modem üçün müvafiq ödəniş etməlidir.

- Standart müqavilə (telefoniya + internet) - İstifadəçi standart müqavilə bağlayaraq telefon və internet xidməti aldıqda 30 AZN qoşulma haqqı və ONT modemi üçün endirimlə 50 AZN ödəniş edir.

- Standart müqavilə (telefoniya) - İstifadəçi standart müqavilə bağlayaraq yalnız telefon xidməti aldıqda 30 AZN qoşulma haqqı və ONT modemi üçün 110 AZN ödəniş edir.

"Baktelecom"un ADSL xidmətindən optik şəbəkəsinə keçid etmək istəyən mövcud istifadəçiləri üçün qaydalar:

- 12 aylıq güzəştli şərtlər (telefoniya + internet) - İstifadəçi 12 ay ardıcıl istifadə və ödəniş öhdəliyi ilə qoşulduqda 30 AZN qoşulma haqqından azad edilir və pulsuz ONT modemi əldə edir. Qeyd: Abunəçi 12 aylıq öhdəliyi pozduğu halda qoşulma və modem üçün müvafiq ödəniş etməlidir.

- Standart müqavilə (telefoniya + internet) - İstifadəçi standart müqavilə bağlayaraq yalnız telefon və internet xidməti aldıqda 30 AZN qoşulma haqqından azad edilir və ONT modemi üçün 50 AZN ödəniş edir.

- Standart müqavilə (telefoniya) - İstifadəçi standart müqavilə bağlayaraq yalnız telefon xidməti aldıqda 30 AZN qoşulma haqqından azad edilir və ONT modemi üçün 110 AZN ödəniş edir.

□ "Yeni Məsəvat"

Bu gündən boş qalan yerlər üzrə ixtisas seçimi başladı

Ən çox hansı universitetlərdə boş yer qalıb?

Bu gündən ali təhsil müəssisələrinin boş qalan yerləri üzrə ixtisas seçimi başlayır. Proses sentyabrın 2-dək internet üzərindən aparılır.

Məlumatla görə, I ixtisas qrupu üzrə 1304, II ixtisas qrupu üzrə 246, III ixtisas qrupu üzrə 400, IV ixtisas qrupu üzrə 463, V ixtisas qrupu üzrə isə 348 plan yeri boş qalıb. Modern.az boş plan yerlərinin hansı universitetlərdə qaldığını araşdırıb.

Məlumatla görə, 8 ali təhsil müəssisəsində plan yerləri 100% dolub. Bunlar Azərbaycan Tibb Universiteti, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyası, ADA Universiteti, Azərbaycan Dövlət Dəniz Akademiyası, Bakı Ali Neft Məktəbi, Dövlət Gömrük Komitəsinin Akademiyası, Azərbaycan İlahiyyət İnstitutu, Azərbaycan Əmək və Sosial Münasibətlər Akademiyasıdır.

Digər universitetlər boş qalan yerlərin sayı aşağıdakı kimidir:

Bakı Dövlət Universiteti - 105 yer
 Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universiteti - 89
 Azərbaycan Texniki Universiteti - 210
 Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universiteti - 115
 Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti - 127
 Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC) - 7
 Azərbaycan Dillər Universiteti - 9
 Bakı Slavyan Universiteti - 49
 Bakı Mühəndislik Universiteti - 157
 Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universiteti - 86
 Azərbaycan Turizm və Menecment Universiteti - 4
 Azərbaycan İdman Akademiyası - 100
 İtaliya-Azərbaycan Universiteti - 3
 Milli Aviasiya Akademiyası - 56
 Naxçıvan Dövlət Universiteti - 112
 Naxçıvan Müəllimlər İnstitutu - 46
 Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti - 37
 Gəncə Dövlət Universiteti - 143
 Azərbaycan Texnologiya Universiteti - 79
 Sumqayıt Dövlət Universiteti - 191
 Mingəçevir Dövlət Universiteti - 149
 Lənkəran Dövlət Universiteti - 170
 Azərbaycan Kooperasiya Universiteti - 48
 "Azərbaycan" Universiteti - 16
 Qərbi Kaspi Universiteti - 116
 Qarabağ Universiteti - 16
 Xəzər Universiteti - 20
 Bakı Avrasiya Universiteti - 82
 Odlar Yurdu Universiteti - 35
 Bakı Qızlar Universiteti - 85
 Bakı Biznes Universiteti - 16
 Bakı Musiqi Akademiyası - 20
 Azərbaycan Milli Konservatoriyası - 11
 Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq Akademiyası - 23
 Bakı Xoreoqrafiya Akademiyası - 70

Bu il peşə məktəblərinə nə qədər qəbul yeri ayrılıb?

Hazırda ali məktəblərə qəbul prosesi gündəmdədir. Cari il ölkə tarixində ən çox tələbənin ali təhsil müəssisəsinə qəbul olduğu il olaraq qeydə alınıb.

Son illər ölkədə peşə təhsilində maraq artmaqdadır.

Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyindən bildirilib ki, 2023-2024-cü tədris ili üzrə Elm və Təhsil Nazirliyinin tabeliyindəki 72 peşə təhsil müəssisəsindən 15

199 tələbə məzun olub: "Məzun olan tələbələrə 1354 nəfər ilk peşə təhsili səviyyəsi, 13562 nəfər texniki peşə təhsili səviyyəsi, 283 nəfər yüksək texniki peşə təhsili səviyyəsi üzrə təhsil alıb".

Agentlikdən verilən məlumata görə, 2024/2025-cü tədris ili üzrə 84 peşə təhsil müəssisəsində 136 ixtisas olmaqla 30 960 plan yeri ayrılıb.

Sərsəng su anbarında rekord su artımı

Zəngin su ehtiyatlarına malik Qarabağın Sərsəng su anbarının səthinin sahəsində əvvəlki illərlə müqayisədə bu il rekord səviyyədə artım olub. “Azercosmos”dan “Qafqazinfo”ya bildirilib ki, 2014-2023-cü illər ərzində anbarın su səthində müəyyən artma-azalma olsa da, 2024-cü ilin peyk təsvirlərinin analizləri son 10 il ərzində su səthinin sahəsinin maksimum səviyyəyə - 1065 hektara çatdığını göstərir.

Uzun illər mənfi ekoloji təsirə məruz qalmış Sərsəng su anbarında suyun səthinin artması ötən ildən etibarən su anbarının ekosisteminin bərpasının nəticəsi hesab oluna bilər. Qarabağın ən iri su hövzəsi olan Sərsəng su anbarı Qarabağ iqtisadi rayonu və ətraf bölgələr üçün strateji əhəmiyyətə malikdir.

Qeyd edək ki, “Azercosmos” tərəfindən ölkə ərazisində su resurslarının səmərəli istifadə edilməsi məqsədilə davamlı olaraq təhlillər aparılır.

Bu gün 39° isti olacaq

Avqustun 28-də Azərbaycanda hava şəraitinin dəyişkən buludlu olacağı, əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir. Bu barədə Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən məlumat verilib.

Bildirilib ki, sabah Bakıda və Abşeron yarımadasında hava şəraitinin dəyişkən buludlu olacağı, əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir. Şimal-qərb küləyi gündüz şimal-şərq küləyi ilə əvəz olunacaq. Havanın temperaturu gecə 21-26° isti, gündüz 31-36° isti olacaq. Atmosfer təzyiqi norma daxilində, 761 mm civə sütunu təşkil edəcək. Nisbi rütubət gecə 70-75 %, gündüz 45-50 % olacaq.

Azərbaycanın rayonlarında havanın əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir. Lakin axşam bəzi dağlıq ərazilərdə qısamüddətli yağış yağacağı, şimşək çaxacağı ehtimalı var. Mülayim şərq küləyi bəzi yerlərdə ararir güclənəcək.

Havanın temperaturu gecə 20-25° isti, gündüz 34-39° isti, dağlarda gecə 13-18° isti, gündüz 21-26° isti olacaq.

İldırım çaxan zaman nə etmək lazımdır?

Səmkirdə 16 yaşlı yeniyetmə İlham Qarayev faciəvi şəkildə vəfat edib. Belə ki, heyvan otaran zaman onu ildırım vuraraq öldürüb. Qeyd edək ki, son vaxtlar ildırım vurması nəticəsində ölüm hallarının sayı artıb.

Bəs bu təbiət hadisəsindən qorunmaq üçün nə etmək lazımdır?

Təhlükəsizlik üzrə ekspert Elmar Nurəliyev belə hallarda təhlükəsizlik qaydalanna riayət etməyin vacib olduğunu bildirib. Onun sözlərinə görə, ildırım çaxan zaman evdə olduqda qapı və pəncərələri bağlamaq, elektrik şəbəkəsini ayırmaq, mobil cihazları söndürmək və təhlükəsiz bir yerdə dayanmaq lazımdır:

“Bəzən insanlar ildırım çaxmasını müşayiət etmək üçün qapı və pəncərəni açıq saxlayıb, balkona, evvana çıxır, mobil telefonla onu çəkməyə çalışırlar. Əlbəttə, bütün bunlar təhlükəsizlik baxımından məqsəduyğun deyil”.

Ekspert ildırım çaxması zamanı çöldə olan insanların elektrik naqillərindən, ağaclardan, hündür təpələrdən uzaq durmalarının vacib olduğunu bildirib: “Nisbətən çökək yerlərdə dayanmaq, üzərimizdə olan mobil telefonu şəbəkədən ayırmaq lazımdır. Nəqliyyat vasitəsində hərəkət edən zaman maşını saxlayıb şüşələri bağlamaq, mühərriki söndürmək və ildırım çaxmasının bitməsinə gözləməliyə”.

Xəzər dənizinin ekoloji vəziyyəti son illər ən çox müzakirə olunan məsələlərdən biridir. Rusiya prezidenti Vladimir Putinin bu yaxınlarda Azərbaycan səfəri zamanı gündəlikdə duran məsələlərdən biri də məhz Xəzər dənizi olub.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev rusiyalı həmkarı ilə görüşdə sözügedən məsələnin müzakirə edildiyini bildirib. “Hər iki tərəfi narahat edən məsələlər, məhz Xəzərdə ekoloji vəziyyət, onun fəlakətli dayazlaşması üzrə fikir mübadiləsi apardıq. Danışqlar apardığımız otağın pəncərəsindən Vladimir Vladimiroviçə hələ iki il əvvəl suyun altında olan, bu gün isə artıq bir metr yuxarıya çıxan qayaları göstərdim. Biz bunu Abşeron yarımadasının bütün sahilı boyu, həm də Azərbaycanın bütün sahilını ərazilərində müşahidə edirik. Mümkün ekoloji fəlakətin qarşısını almaq üçün biz birgə səylərlə vəziyyəti təhlil etmək və həm ikitərəfli, həm də beşərəfli formatda həll yollarını müəyyənləşdirmək barədə razılığa gəldik. Yəni, bu ekoloji fəlakətin meydana çıxmasını artıq açıq-aşkar görürük”, - dövlətimizin başçısı qeyd edib.

Qeyd edək ki, Xəzərin səviyyəsi 1990-cı illərin ortalarından etibarən azalmağa başlayıb. Məlumatla görə, Xəzər dənizinin su səviyyəsində 2021-ci ildə 35 santimetr, 2022-ci ildə isə 20-25 santimetr enmə müşahidə edilib.

Milli Hidrometeorologiya Xidmətinin rəisi Nazim Mahmudov bildirib ki, Xəzər dənizinin səviyyəsinin azalmasına iqlim dəyişikliyi ilə bağlı buxarlanmanın artması, eləcə də Volqa çayının suvarma üçün istifadəsi təsir edib. O, “Reuters” agentliyinə müsahibəsində Xəzər dənizinin səviyyəsindəki dəyişikliklərin ətraf mühitə və iqtisadi sektorlara, xüsusilə də dəniz neft və qaz əməliyyatlarına təsir etdiyini bildirib.

Rəsmi şəxslər deyir ki, yaxın illərdə dəniz səviyyəsinin aşağı düşməsi ilə bəzi endemik növlərin itirilməsi və Xəzər dənizinin biomüxtəlifli-

Bülbüloğlunun oxuduğu mahnı gerçək olur: “Xəzər qaçır...”

Dənizdə suyun səviyyəsi 4-5 metr də aşağı düşsə, bu, Şimali Xəzərin tamamilə quruması deməkdir

yinin azalması mümkündür.

Coğrafiya İnstitutunun Xəzər dənizinin Hidrometeorologiya şöbəsinin müdiri, coğrafiya elmləri doktoru Səid Səfərov Modern.az-a deyib ki, çəkilmələr ekoloji və iqtisadi problemlərə də yol açır: “Eyni zamanda dəniz nəqliyyatında olan problemlər də çoxalır. Demək olar ki, hər gün gəmilərin sahilə yan ala bilməsi üçün qazma işləri aparılır. Çəkilmə dənizsahili torpaqların şoranlaşmasına, infrastrukturun mahiyyətini itirməsinə, dəniz canlılarının yaşaması üçün mənfi şəraitə yol açır. Yay aylarında dəniz sahillərinin qızması oksigenin azalmasına, balıqların əsas yem bazası olan planktonların məhvəyə gətirib çıxarır”.

“Əsrin sonuna qədər Xəzərdə su səviyyəsinin 9-18 metr aşağı düşməsi proqnozlaşdırılır. Səviyyə təxminən 20 metrə yaxın aşağı düşə bilər. Hərçənd uzunmüddətli proqnoz olduğu üçün özünü doğrultması çox da real görünür, amma hər halda, bir siqnalıdır. Xəzərdə suyun səviyyəsi 4-5 metr aşağı düşsə, bu, Şimali Xəzərin tamamilə quruması deməkdir. Çünki Şimali Xəzərin dərinliyi orta hesabla 5 metrdir” - professor bildirib.

Mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a danışan “Sağlam həyata doğru” İctimai Birliyinin üzvü, su məsələləri üzrə ekspert Rövşən Abbasov bildirib ki, Xəzər

dənizinin suyunun çəkilməsi həm biomüxtəlifliyə, həm də sahil infrastrukturuna çox ciddi mənfi təsir göstərir: “Biomüxtəlifliyə mənfi təsiri ondan ibarətdir ki, Xəzər sahillərində balıqların kürü tökmə yerləri getdikcə dayazlaşır, burada temperatur spekulyasiyası daha sürətlə gedir, oksigenin miqdarı azalır və nəticədə balıqların həyat şəraiti, mühiti çox pisləşib. Təbii ki, təkcə balıqların deyil, dənizdə yaşayan digər canlıların da. Sahil infrastrukturuna gəldikdə, gəmilərin sahilə yan almasında çox ciddi problemlər var, turizm obyektlərinə də xeyli ziyan dəyib. Hətta bəzi yerlərdə su ən yaxın turizm obyektiindən 500 metr, 1 km çəkilib, bu da kifayət qədər uzaqdır. Yeni turistlər sahilə çatmaq üçün xeyli məsafə qət etməli olurlar. Bundan başqa, əvvəllər çimərlik hesab olunan ərazilər artıq quru ərazilərə çevrilib”.

Ekspert qeyd edib ki, dənizin suyunun azalması fonunda çay ekosistemlərinə çox ciddi ziyan dəyib: “Artıq bir çox çayların suyu gəlib dənizə çatıb. Bu həm dənizin səviyyəsinin azalmasına, həm də çayların suyunun azalması fonunda baş verir. Bunun səbəblərinə gəlincə, ilk öncə iqlim dəyişikliklərini qeyd etmək istərdim. Tarixə baxanda görürük ki, Xəzər dənizinin su səviyyəsinin düşməsi bütün dövrlərdə baş verib və bu, dəyişmələr periodik xarakter daşıyıb. Məsələn, 1977-78-ci illərdə Xəzərin sə-

viyyəsi indiki qədər çox aşağı olub, hətta indikindən də aşağı olub, təxminən 29m-ə çatıb. Lakin sonra tədricən dənizin su səviyyəsi artmağa başlayıb. 1995-ci ilə qədər dənizin su səviyyəsinin qalxması baş verib. O vaxtdan qısa istisnalarla Xəzərin səviyyəsində yenə də azalmalar var və əlbəttə ki, bu azalmalar davam edə bilər. İndi aparılan elmi araşdırmalar belə proqnoz verir ki, bu azalmalar bundan sonra da davam edəcək. Sadəcə, belə bir ümid də var ki, ola bilsin ki, yaxın illərdə yaşadığımız regionda yağıntılar çox olsun, çayların suyu artsın, bəlkə ondan sonra Xəzərin su səviyyəsi yenidən artsın. Həmçinin Volqa çayının suyunun suvarma kimi istifadə edilməsi Xəzərin su səviyyəsinin azalmasına ciddi təsir edib. Məlum olduğu kimi, Volqa çox böyük çaydır və Xəzər dənizinə daha çox bu çaydan su gəlir. Volqa çayından suvarma kimi istifadə edilməsi nəticəsində onun ərazisində getdikcə quruma baş verir və bu da suya olan tələbatı artırır. Lakin hesab edirəm ki, bu məsələdə əsas amil iqlim dəyişikliyi. İqlim dəyişikliyi nəticəsində temperatur artması baş verir ki, bu da dənizin su itkisini artırır”.

Belə görünür, Polad Bülbüloğlunun illər öncə oxuduğu “Gəl, ey səhər” mahnısında “dəniz qaçar” sözləri təəsüf ki, gerçək olur...

✉ **Xatidə GƏRAY,**
“Yeni Müsavat”

Bakının Fələstin siyasətini təftiş edənlər - səfirliklərinə pulu biz veririk...

Qəzzadakı müharibəyə münasibətinə görə hələ də Azərbaycana qarşı əsassız ittihamlar səslənir; halbuki Fələstinin diplomatik korpusunun xərclərini də Bakı qarşılayır

Ötən ilin oktyabrından başlayan İsrail-Fələstin qarşıdurmasında Azərbaycan tərəf tutmur və baş verən hadisələrə obyektiv qaydada, beynəlxalq hüquq çərçivəsində reaksiya verir. Ancaq təəssüf ki, Yaxın Şərqdəki müharibəyə münasibətinə görə rəsmi Bakının ünvanına əsassız ittihamlar səslənir. Baxmayaraq ki, Fələstin Ermənistan ərazilərimizi işğal etdikdə heç vaxt Azərbaycanın yanında olmayıb.

Üstəlik, Fələstinin özündə erməni terror təşkilatı olan ASALA fəaliyyətini genişləndirib, Fələstinin o zamankı lideri Yasir Ərəfat "ermənilər mübariz xalqıdır, biz onlardan həmişə nümunə götürmüşük, "biz və ermənilər bir xalq" kimi açıqlamalar verib. 44 günlük müharibə zamanı da İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı (İƏT) Azərbaycana dəstək qətnaməsi qəbul etmək istəyəndə, Ermənistanla Azərbaycan arasında "balanslı siyasət" qurmaq istəyən bəzi ərəb ölkələri də olub.

Azərbaycan isə Fələstinə münasibətdə tamam fərqli yanaşmış. Belə ki, daim Fələstin xalqının dövlətçilik mübarizəsini dəstəkləyib, münafişlərin Şərqi Qüdsün Fələstin Dövlətinin paytaxtı olması ilə iki dövlət prinsipi əsasında həllinə tərəfdar olduğunu bəyan edib. Azərbaycan müstəqillik qazandığı 1991-ci ildən Fələstinə imkanı daxilində birbaşa və dolaylı yardımlar göstərmiş. 1992-ci ilin 15 aprel tarixində Azərbaycan Respublikası ilə Fələstin Milli Hakimiyyəti arasında diplomatik əlaqələrin yaradılması haqqında Protokol imzalanıb. 2010-cu ildən Fələstinin sə-

firliyi fəaliyyət göstərir ki, diplomatik korpusun xərclərini də Azərbaycan özü qarşılayır. İndiyədək İslam Əməkdaşlıq Təşkilatında bununla bağlı qəbul edilən bütün qətnamələrə səs verib. Habelə, Prezident İlham Əliyev İƏT-in toplantılarında, Misirə səfəri zamanı verdiyi bəyanatlarında da Azərbaycanın paytaxtı Şərqi Qüds olmaqla, müstəqil Fələstin dövlətinin yaradılmasına gətirib çıxaracaq "iki dövlət" prinsipini daim dəstəklədiyini bəyan edib.

Azərbaycanın özündə 1 milyona yaxın qaçqın və köçkünün olmasına baxmayaraq, Bakı 2013-cü ildən bəri Fələstin dövlətinə və BMT-nin Yaxın Şərqdəki Fələstin Qaçqınlarına Kömək və Sosial İnkişaf Agentliyinə (UNRWA) 7 milyon dollar-dan çox maliyyə yardımı göstərmiş. Yeni İsrailə yüksək səviyyədə olan əlaqələrə rəğmən, Azərbaycan humanizm prinsiplərinə söykənərək Fələstin xalqına yardım göstərir. O da faktıdır ki, bu gün Qəzzada fələstinlilər arasında belə heç birlik yoxdur, Fələstində 26 fraksiya bir-birinə qarşı mübarizə aparır, HƏMAS-la vətəndaş müharibəsi yaşanıb, Fələs-

tin müxtəlif fraksiyalar arasında bölünüb və s. Bu fraksiyaların hər biri kənardan idarə olunur və ayrı-ayrı dövlətlərin ziddiyyətli maraqlarına xidmət edir. Təkcə İsrail-Fələstin deyil, İsrail-Livan da Azərbaycan Livanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləyib. Hərçənd Livan da ermənipərəst ölkələrdəndir, oradan işğal zamanı Qarabağa köçürülən ermənilər də olub, ASALA-nın Livanda fəaliyyəti də hər kəsə məlumdur. Suriya Ermənistanla açıq dəstək verməsinə baxmayaraq, Azərbaycan Suriyanın da ərazi bütövlüyünü daim dəstəkləyib. Yeni hər üç ərəb ölkəsinə münasibətdə Azərbaycan beynəlxalq hüquqa uyğun davranıb.

Eləcə də Ukrayna ilə bağlı məsələdə Bakı Kiyevə oxşar münasibəti bəsləyir, ölkənin Kırım da daxil olmaqla, ərazi bütövlüyünü tanıyır, humanitar yardım göstərir, generatordan tutmuş digər zəruri humanitar ehtiyacları qədər göndərilir. Halbuki Bakı bu addımı atmaya da bilər və Rusiya ilə olan strateji müttəfiqliyi nəzərə alaraq köməklik göstərməz. Lakin Azərbaycan özü işğaldan əziyyət çəkmiş və ziyan görmüş ölkə olduğu üçün münafişlərin qurbanı olan xalqlara humanitar dəstəyini əsirgəmir. Üstəlik, heç kimə sirr deyil ki, indi Fələstin xalqı da, Ukrayna xalqı da əslində böyük güclərin

oyunlarının qurbanıdır. Yeni Azərbaycan qarşılıq görmədiyi hallarda belə beynəlxalq hüququn prinsipləri və ədalətin yanındadır. Ona görə də həqiqəti görmək istəməyən bəzi dairələr Azərbaycanın Yaxın Şərq siyasətini qaralamağa çalışırlar. Azərbaycan isə istənilən məsələdə öz milli maraqları və təhlükəsizliyini əsas götürür. Azərbaycan heç zaman bir dövlətə görə digər dövlətlə düşmənçilik siyasəti aparmayacaq. Bunu tələb etmək siyasəti savadsızlıq, geosiyasi reallıqları anlamamaq, dövlətçilik prinsiplərini başa düşməməkdir.

Hakim partiyanın VI çağırış üzrə deputatı Aydın Mirzəzadənin "Yeni Müsavat"a bildirdiyinə görə, son bir ildə İsrail-Fələstin arasında gedən hərbi toqquşma dünya siyasətinin əsas mövzularından biridir. A.Mirzəzadə bu konfliktdə Azərbaycanın dəfələrlə münasibət bildirdiyini hesab edir. Onun dediyinə görə, ölkəmiz hərbi əməliyyatların dərhal dayandırılması, problemin danışıqlar yolu ilə həllinin tərəfdarı olduğunu dəfələrlə bəyan edib: "Bundan əlavə, hərbi əməliyyatlardan zərər çəkən fələstinlilərə dəstək üçün Azərbaycan BMT Qaçqınlar Şurasına böyük məbləğdə pul da köçürüb. Azərbaycan gələcəkdə digər humanitar layihələrdə də iştirak etməyə ha-

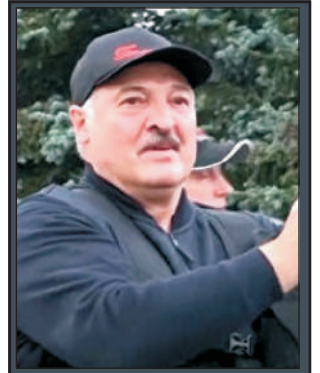
zırdır. Bir sözlə, artıq bir əsrə qədərdir davam edən münaqişədə həll olaraq müstəqil Fələstin dövlətinin yaradılmasının tərəfdarıyıq".

A.Mirzəzadə deyir ki, amma bəzi xarici dairələr Azərbaycanın radikal mövqe tutmasını, hətta münafişlərin bir tərəfinə çevrilməsini gözləyir: "Bu isə Azərbaycanın sülhpərvər siyasətinə ziddir. Azərbaycan BMT-nin prinsiplərini üstün tutur və tərəfləri sülhə çağırmağı vacib sayır. Hətta bu qarşıdurmanın həlli üçün Azərbaycan vasitəçiliyini də təklif edə bilər".

Siyasi şərhçi Ramiyə Məmmədovanın sözlərinə görə, Azərbaycanın Qəzza müharibəsində tutduğu mövqedən artıq nəse tələb etmək bizi tərəfə çevirmək hədəfi daşıyır: "Azərbaycan bu münaqişədə seçim etmək məcburiyyətində deyil. Vaxt gələcək ki, ölkələr əlaqələrini yaxşılaşdıracaqlar, biz üz-göz olmaq istəmirik. Azərbaycan daha nə etməlidir ki? İkincisi, Fələstində Qarabağın azad olunmasına sevinənlər görmədik. Axı deməliydilər ki, bir müsəlman ölkəsi olan Azərbaycan işğala son qoyub, amma Fələstin bu mövqeyi sərgiləmədi. Əgər müsəlmanların Qəzzada ölümündən söhbət gedirsə, Azərbaycan baş verənlərlə bağlı bəyan edib ki, münaqişə dayanmalıdır, Fələstin dövləti yaranmalıdır. Bəs Qarabağda müsəlman əhali işğalçılar tərəfindən qətlə yetiriləndə Fələstin niyə susurdu?"

Ekspert hesab edir ki, Azərbaycan İsrailə münasibətlərini korlamayacaq: "Bir yəhudi ölkəsinin 44 günlük müharibədə bizə verdiyi dəstəyə baxaq, bir müsəlman ölkəsi İranın Ermənistanla münasibətinə, bir də müsəlman ölkəsi Fələstinin ermənilərə olan yanaşmasına. Bununla belə, Azərbaycan ədalətli, genişrəkli davranır, qaçqınlara kömək edir, o cümlədən də beynəlxalq hüquqa əsaslanır. O baxımdan işğaldan əziyyət çəkmiş Azərbaycana kimse irad tuta, bizi qınaya, ittiham edə bilməz. Azərbaycan yetərincə Fələstin məsələsində obyektiv hərəkət edir. Hər halda, İsrailə olan yaxşı əlaqələri pozub, kimlənsə arzuladığını ifadə edə bilmərik".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Lukaşenko "ikinci cəbhə" açır

Belarus Ukrayna ilə sərhədə qoşun yığır

Xəbər verildiyi kimi, Ukrayna bir neçə gün əvvəl Belarus rəhbərliyinə xəbərdarlıq edib. Səbəb Ukrayna ilə sərhəddəki Qomel vilayətində Belarus hərbi qüvvələrinin toplaşmasıdır.

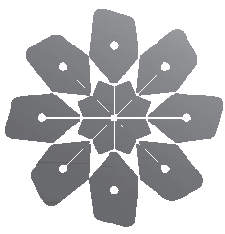
Ukrayna Xarici İşlər Nazirliyi Belarusu qoşunlarını sərhəddən çıxarmağa çağırıb. Eyni zamanda xəbərdarlıq edib ki, Ukrayna dövlət sərhədinin hər hansı formada pozulması Kiyevi beynəlxalq hüquq normalarına uyğun olaraq lazımi tədbirlər görməyə vadar edəcək.

Bundan əlavə, Ukrayna Dövlət Sərhəd Xidmətinin sözcüsü Andrey Demçenko avqustun 26-da bildirib ki, Ukrayna qoşunları Belarusla sərhədi gücləndirməyə başlayıb.

"Azpolitika.info" xəbər verir ki, ABŞ Müharibə Araşdırmaları İnstitutu (ISW) son hesabatında bu mövzunu şərh edərkən, Belarus prezidenti Aleksandr Lukaşenko-nun Ukraynaya qarşı hər hansı ciddi addım atmasını mümkünsüz sayıb. Amerikalı ekspertlər hesab edir ki, Lukaşenko öz hakimiyyətinin itirilməsindən qorxduğu üçün Ukraynaya qarşı riskli addımlar ata bilməz.

Lakin Belarus başçısının məqsədi Ukraynanın diqqətini yayındırmaq və onu öz qüvvələrinin bir hissəsini Belarusla sərhədə çəkməyə vadar etmək ola bilər: "Hazırda Belarus qoşunlarının Ukrayna sərhədi boyunca toplanması, çox güman ki, Ukrayna qüvvələrini daha geniş cəbhə xətti boyunca yayındırmaq və uzatmaq məqsədi daşıyır. ISW-nin hesablamalarına görə, Aleksandr Lukaşenko-nun qarşısındakı maneələr səbəbindən Belarus qüvvələrinin Ukraynaya müdaxilə etmək ehtimalı azdır. Belarusun Ukraynaya təcavüzü və ya bu təcavüzdə hərbi iştirakı Lukaşenko-nun öz rejimini müdafiə etmək qabiliyyətini zəiflədəcək. Bu qərar ölkə daxilində qətiyyətlə populyar olmayacaq. Bu, onun rejimini zəiflədə və Belarusda da xili narazılığı kəskin şəkildə gücləndirə bilər".

Analitiklər əlavə edirlər ki, Belarusda prezident seçkiləri 2025-ci ilin fevralında keçirilməlidir. Lukaşenko çox güman ki, 2020-ci ilin sonunda olduğu kimi, seçkilərlə bağlı hər hansı etirazları yatırmaq üçün ictimai əhval-ruhiyyə üzərində nəzarəti və orduya təsirini saxlamaq istəyir.

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

İşğaldan azad olunmuş ərazilərə "Böyük Qayıdış"

Avqustun 26-sı Azərbaycanda Laçın günü kimi qeyd olunur. Artıq ikinci dəfədir ki, bu gün Qarabağın dilbər guşələrindən biri olan Laçında yüksək səviyyədə qeyd olundu. Məlumat üçün bildirik ki, əlamətdar günün bu tarixdə qeyd olunması Azərbaycan Ordusunun Laçın şəhərinə 2022-ci il avqustun 26-da yerləşməsi ilə əlaqədardır.

Qarabağa "Böyük Qayıdış" proqramı çərçivəsində artıq Laçın şəhərinə məcburi köçkünlərin qayıdışına başlanılıb və bu istiqamətdə işlər davam etdirilir. Bu günədək Laçın rayonuna 3069 nəfər (828 ailə) yerli sakin köçürüldü.

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Çingiz Qənizadə bildirib ki, hazırda Laçında həyata keçirilən genişmiqyaslı quruculuq işləri dünya ictimaiyyətinin də diqqət mərkəzindədir: "Tikinti-quruculuq işləri yüksək zövq və keyfiyyətlə aparılır. Baş plan layihəsində şəhərin tarixən mövcud olmuş təxminən 258 hektar məskunlaşma ərazisində həyət-yanı sahəsi olan fərdi evlərə üstünlük verilib. Bununla yanaşı, çoxfunksiyalı zonalarda və digər yaşayış ərazilərində çoxmənzilli binaların tikilməsi təklif edilir. Bütövlükdə, Laçında 700-dən artıq bina inşa edilib. Onlardan 620-si fərdi

yaşayış, 9-u çoxmənzilli bina-dır. Rayonda 2 nömrəli 510 şagird yeri olan tam orta məktəb var. Həmçinin Prezidentin sərəncamı ilə Laçın rayonunun 176 şagird yerlik Zabux kənd tam orta məktəbi binasının layihələndirilməsi, əsaslı təmiri və bərpası da aparılır. 2021-ci ildə Laçın rayonunda generasiya gücü 8 meqavat olan Güləbird Su Elektrik Stansiyası işə salınıb. Burada istehsal olunan elektrik enerjisi Qubadlı rayonunun Xanlıq kəndini, Laçın rayonunun cənub hissəsini və ərazidə yerləşən digər infrastruktur layihələrini elektrik enerjisi ilə təmin edəcək. Rayonun yol-nəqliyyat infrastrukturunun yenidən qurulması da diqqət mərkəzindədir. Laçın rayonunun çətin və müəkkəb relyefə malik olmasına baxmayaraq, bölgənin beynəlxalq status və əhəmiyyətini artıran layihələrə böyük üstünlük verilir. İşğaldan azad olunmuş ərazilərdə, o cümlədən Laçında hava limanının

Laçın ölkəmizin ən dilbər guşələrindən birinə çevriləcək

**Bərpa prosesində turizm potensialına
uyğun infrastruktur yaradılır**

şası bölgənin beynəlxalq statusunu daha da artıracaq. Laçın hava limanının inşası həm də işğaldan azad edilmiş tarixi torpaqlarımızda aparılan abadlıq-quruculuq işlərinin miqyasından xəbər verir. Təməli 2021-ci ildə qoyulan Laçın Beynəlxalq Hava Limanının 2025-ci ildə istifadəyə verilməsi planlaşdırılır. Bu hava limanı strateji təyinatı ilə yanaşı, gələcəkdə regionun turizm potensialının inkişafına da imkan verəcək".

Siyasi ekspert Yusif Bağırzadənin sözlərinə görə, Laçının bərpası konsepsiyasında şəhərin turizm potensialı da nəzərə alınaraq ona uyğun infrastruktur yaradılır: "Ən müasir səviyyədə inşa olunaq mehmanxanada rayona səfərə gələnlərin rahatlığı üçün hər cür şərait yaradılacaq. Mehmanxana kompleksi 100 otaqlı hotel binasından və 10 kottecdən, eləcə də kafə və restoranlardan, əylən-

cə və istirahət mərkəzlərindən ibarət olacaq. Hotel binasında 500 yerlik çoxfunksiyalı tədbir və iclas zalları da qonaqların istifadəsinə veriləcək. Laçında bərpa və quruculuq işləri istehsal müəssisələrinin yaradılması ilə paralel şəkildə davam etdirilir. Bu işlərdən biri də Laçın rayonunun sənaye zonasında yaradılan mebel fabrikidir. Müəssisədə yataq və qonaq otaqları dəstlərinin, qapıların və digər mebel məhsullarının

istehsalı nəzərdə tutulub. Fabrikin illik istehsal gücü 3 min kubmetrdır. Burada Avropa ölkələrinin, Türkiyə və Çinin istehsalı olan avadanlıqlardan, Türkiyə və Rusiyadan alınan xammaldan istifadə olunacaq. İstehsal sahələrində ümumilikdə 100 nəfərin işlə təmin olunması nəzərdə tutulub. Prefabrik modul evlərin istehsalı müəssisədə isə ildə 200 ev hazırlanacaq. Bu evlərin daş evlərdən üstünlüyü ondan ibarətdir ki, onlar zəlzələyə davamlı və yüksək dayanıqlılıqla yanaşı, ekoloji cəhətdən

təmizdir. Həmçinin uzunömürlü və yanğına davamlı olan bu evlərin digər bir üstünlüyü isə qiymətinin daha sərfəli olmasıdır. Bu müəssisədə də 100 nəfər daimi işlə təmin olunub. Xırda buynuzlu heyvanların saxlanması məntəqəsinin illik istehsal gücü 17 min baş heyvan kəsiminə imkan verir. Bu müəssisədə 30 nəfər işlə təmin olunacaq. Laçın şəhərində yaradılan Aqro və Sənaye Parkında ümumilikdə 46 müəssisə fəaliyyət göstərəcək. Bütün sadalananları onu deməyə əsas verir ki, Laçın tezliklə Azərbaycanımızın ən dilbər guşələrindən birinə çevriləcək".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Cavanşir ABBASLI

"Metsamor AES-in radioaktiv tullantıları Arazə axıdılır" iddiası

Ekspert: "Bakıdakı su yaxşıdırsa, niyə bütün vəzifəli adamlar evlərində..."

"Metsamor AES-in radiaktiv tullantıları Arazə axıdılır, Arazə Kürə, Kürə də Bakıya gəlir. Bu, faktıdır. Bu barədə hələ 15 il qabaq dəyərli alimimiz Məmməd Salmanov da həyəcan təbili çalmışdı. Lakin məndən başqa buna reaksiya verən və gündəmə gətirən olmadı". Sosioloq, su təchizatı ilə bağlı ekspert Elçin Bayramlı "Yeni Müsavat"a belə deyib.

Onun sözlərinə görə, su təchizatı ilə məşğul olan qurumlar deyir ki, Bakıya verilən su təmizdir: "Bakıdakı su yaxşıdırsa, niyə bütün vəzifəli adamlar evlərində bahalı su filtr aparatları quraşdırıb? Üstəlik, Gürcüstanın və bizim bir çox şəhərlərin bütün kanalizasiyası, zavodların təhlükəli kimyəvi tullantıları da Kürə axıdılır. Suya bir az xlor vurmaqla çox sayda təhlükəli maddələri təmizləmək olmur. Xlor onların heç on faizini belə təmizləmir. Ona görə də xloru normadan artıq vururlar. Bu da orqanizmə ciddi zərər vurur. Son dövrlər xəstəliklərin artmasının da səbəbi məhz içməli suyun çirkliliyidir. Suyu anbarlarda saxladıqda lill çökür. Amma molekulyar tərkibi dəyişmir. Tərkibindəki bakteriyalar, kimyəvi maddələr yoxa çıxmır. Müasir ultrakimyəvi maddələri, qaynama temperaturunda belə ölməyən bakteriyaları suyu

saxlamaqla, ya da qaynatmaqla məhv etmək olmur. Su filtrləri çıxış yollarından biridir. Bu filtrlər faydalı mineralları tutsa da, bütün zərərli maddələri tutur və saf su verir. Ona görə də istisnasız olaraq bütün imkanlı və vəzifəli şəxslər evlərində filtr aparatları quraşdırıb. Bu aparatların da normalı 1000 manatdan başlayır və hər adam ala bilmir. Nəticədə imkanlı təbəqədən fərqli olaraq kasıb təbəqə təhlükə altında qalır. Bununla bağlı çox ciddi tədbirlər görülməlidir".

Qeyd edək ki, 2024-cü il, martın 21-də Azərbaycan vətəndaş cəmiyyətinin təmsilçilərinin Nüvə Enerjisi Sammitinin rəhbərliyinə ünvanladığı məktubda da bu məsələyə toxunulub. Qeyd edilir ki, Metsamor Atom Elektrik Stansiyasının maye tullantıları son nəticədə transsərhəd çayı olan Araz çayına axıdılır: "Bu stansiya

su qıtlığı olan ərazidə yerləşir, köhnələn reaktorunu soyutmaq üçün su dərinlikdəki quylardan götürülür. Zəlzələlər zamanı yeraltı suların səviyyəsinin və axınların istiqamətinin dəyişməsi mümkündür, bu isə soyutma sisteminin etibarsızlığını aydın nümayiş etdirir.

Metsamordan qaynaqlanaraq bəzi nüvə materiallarının qanunsuz ticarətinin aparılması da böyük narahatlıq doğurur. Ermənistan ərazisində

200-dən artıq radioaktiv mənbələr mövcuddur. Bu mənbələr sırasına müxtəlif növ izotoplar daxildir. Ermənistanda radioaktiv izotoplarla əlaqədar qaçaqmalçılıq faktları da mövcuddur. Bu, radionuklidlərin terror məqsədilə istifadə edilməsi ehtimalını artırır.

Metsamor Atom Elektrik Stansiyasının tullantılarının yerləşdirildiyi poliqonların artıq dolduğu və yeni nüvə tullantıları poliqonunun yaradılması

göstərir ki, bu tullantıların yerləşdirilməsi ilə bağlı ciddi problemlər mövcuddur. Atom Enerjisi üzrə Beynəlxalq Agentliyi və digər aidiyyəti beynəlxalq qurumları bu sahədə əsas təsirlənən ölkə kimi Azərbaycan Respublikası ilə sıx əməkdaşlığa çağırır".

Məktubda 30-dan çox QHT-nin imzası var.

Ekoloq Rövşən Abbasov "Yeni Müsavat"a mövzu ilə bağlı deyib ki, atom elektrik stansiyalarının tullantıları kifayət qədər təhlükəlidir: "Orada iridium, uran və digər birləşmələr olur, bunlar radioaktiv baxımından çox təhlükəlidir. Onların hər hansı bir əraziyə baxımsız olaraq atılması, çay hövzələrinə atılması əlbəttə yolverilməzdir. Bu cür tullantılar adətən uzun müddət reaktorda qalır və reaktor dayandırıldıqdan sonra çıxarılır və xüsusi avadanlıqlardan istifadə edilərək soyudulur. Onlar da müəyyən qaydada saxlanılır. İndiki halda Metsamordan Kür çayına hansısa tullantıların axıdılmasına inanmıram. Çünki bu tullantılar axıdılsa, bu ağır bir cinayət olardı. Bu axıntılar Ermənistanın öz ərazisindən, sonra Gürcüstanın ərazisindən keçməlidir. Bu iddianı əsaslandırmaq üçün çox ciddi faktlar lazımdır, araşdırmalar lazımdır. Kür çayında hansısa radioaktiv tullantının olmasını istisna edə bilməyən vətəndaşlarımız narahat olma-

sınlar ki, sularla radioaktiv tullantılar var və onlar Bakıya gəlir. Bakıya gələn su müvafiq qurum tərəfindən analiz olunur".

Mövzu ilə bağlı aidiyyəti qurumlara da sorğu göndərmişik. Cavablandırıldığı təqdirdə yayımlayacağıq.

Qeyd edək ki, Metsamor AES müvafiq təhlükəsizlik normalarına riayət edilmədən daha artıq güclə fəaliyyət göstərir. 2009-cu ilin sonunda Ermənistan hökuməti AES-in yeni blokunun tikilməsi barədə qərar qəbul edib. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, Ermənistan bu AES-in texniki təhlükəsizliyi və fəaliyyəti barədə informasiyanın beynəlxalq təşkilatlar üçün lazımi dərəcədə əlçatan olmasını təmin etmir. Azərbaycan və Ermənistan transsərhəd kontekstində ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi barədə BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyasının Espo Konvensiyasının da tərəfidir. Həmin konvensiyaya görə, potensial təhlükəli layihələrin ətraf mühitə təsirinə qiymətləndirilməsi prosedura (o cümlədən açıq müzakirələr) təkcə dövlət daxilində deyil, həm də bu obyektlərin təsirinə məruz qala biləcək həmsərhəd ölkələrdə aparılmalıdır. Konvensiyaya uyğun olaraq qiymətləndirmə proseduru planlaşdırmanın erkən mərhələlərində həyata keçirilməlidir.

□ Afaq MİRƏVİQ, "Yeni Müsavat"

Hər il olduğu kimi, bu il də fındıq yetişdirən şəxslər qiymətdən narazılıq edirlər. Ölkənin əsas fındıqçılıq əraziləri olan Quba-Xaçmaz, Zaqatala-Şəki bölgələrində fındıq bağlarının sahibləri qiymətlərin məqsədyönlü şəkildə endirildiyini bildirirlər.

Xaçmazın Xudat kənd sakini, fermer Səmayə Məmmədova bildirib ki, yaş fındığa təklif olunan qiymət maye dəyərindən də aşağıdır: "Fındığın bir kiloqramını 2 manat 50-2 manat 70 qəpiyə alırlar. Bu, heç fındığa çəkilən xərci ödəmir. Fındığın bir kiloqramını ağacın üstündən 50 qəpiyə, altından isə 1 manata yığırlar. Gübrə pulunu, dərmanlara ödədiyimiz vəsaitləri hesabladıqda, "aldım qoz, satdım qoz" olur. Bizə elə çəkdiyimiz əziyyət qalır" ("Sputnik Azərbaycan").

Fermer deyir ki, fındıq bu il dəyərindən çox aşağı qiymətə alındığından, Xaçmazda əhalinin çoxu fındıq bağlarını ləğv edib yerində gilə bağları salır. Onun sözlərinə görə, yaş fındığı qabıqlı şəkildə 1 manat 30 qəpikdən götürürlər. Bu da fermerlərə sərf etmir: "Ötən il fındıq bağından 5 min manata yaxın gəlir əldə etsək də, bu il heç 3 min manat qazanmamışıq. Çünki fındığın alışı qiyməti çox aşağıdır".

Xaçmazın Ləcət kənd sakini, fermer Xammədov Amid də fındıq bağı saxlamağın daha sərfəli olmadığını söyləyib. O bildirib ki, fındığın bir kiloqramını yığdırmaq üçün fəhləyə 70 qəpik pul ödəyir: "Fındığın 1 kiloqramını ən yaxşı halda 2 manat 80 qəpik - 3 manata satırıq. 1 hektar fındıq sahəsindən 1,5 ton fındıq götürmək mümkündür. Fındıq sahəsi ildə ən azı üç dəfə sulanmalıdır. Bunun üçün hər hektara 50 manat su pulu ödəyirik. 1,5 ton təmiz fındığı götürmək üçün 3,2 ton fındıq yığılmalıdır. Dövlət isə fındığın hər hektarına ildə 240 manat subsidiya verir. Gübrənin bir kəşəsi 100 manatdır. Hər hektarına ən azı 5 kəşə gübrə səpmək lazımdır. İndi özünü hesablayın, görün fındıq bağı saxlamaq ferməre nə dərəcədə sərfəlidir?!"

O deyir ki, maşınla təmizləmək hər 100 kiloqram fındığa 4 kiloqrama başa gəlir.

Analoji vəziyyət Şəki-Zaqatala bölgəsində də mövcuddur. Qax rayon sakini Həvva Hüseynova deyir ki, fındığı əziyyət çəkib yığmağına dəymir. Çünki yaylıq fındığın kilosunu fermerlərdən 1.70 AZN-ə alırlar: "Yağışlı il olduğuna görə fındıq ağaclarına xəstəlik düşüb. Dərmanlar, gübrələr baha olduğundan kəndlilər fındığa lazımı qulluq göstərə bilmirlər. Nəticədə də məhsul həm az, həm də keyfiyyətsiz olur. Qiymətlər də ki, çox ucuzdur".

O əlavə edib ki, qiymətlərə alıcılar da zərbə vurur: "Bölgədə fındıq alışı inhisardadır. İnhisarçı hansı

Monopolistlər indi də fındığa göz dikdi

Bölgədə fındıq inhisarçıları kimlərdir?; sahibkarlar "onlar hansı qiyməti oxusa, biz də o qiymətə satmağa məcburuq" deyirlər...

qiyməti oxusa, biz də o qiymətə satmağa məcburuq. Əks təqdirdə, fındıq əlimizdə qalır. Üstəlik, bizim bölgədə əksər insanlar gözünü fındıqdan gələn 5-10 manat pulu dikir. Bizdən fındığı su qiyməti ilə alıb bazarlarda və xaricdə baha qiymətə satırlar. Bizə ancaq zəhmət çəkmək qalır".

Zaqatala sakini Rəşad Ömərov isə deyir ki, oliqarxların bölgədə saldıqları aqroparklar fındıqçılıqla məşğul olan kəndlilərin "evinə yığıb": "Əvvəl fındıq gəlirli idi. İndi isə kəndlilərin gözünü dikdiyi bu məhsulun yeni sahibləri gəlib. Onlar güzəştli qiymətlərə əldə etdikləri torpaq sahələrində dövlətin dəstəyi ilə intensiv bağlar salıblar. O bağlara verilən su havaydır, gübrə isə güzəştli qiymətlərlə əldə edilir. Onların lazımı texnikası, işçiləri var. Təbii ki, sadə kəndlilər rəqabətdə onlara uduzacaqlar. Dövlət belə ədalətsiz rəqabətə şərait yaratmamalıdır".

Yuxarıda da qeyd etdik ki, məhsul yığımı mövsümündə emal müəssisələrinin fındığın qiymətini süni şəkildə aşağı salması son 5-6 ilin xoşagəlməz trendinə çevrilib. Hər il avqust ayında fermerlər, fərdi bağ sahiblərinin şikayətləri mətbuata ayaq alır. Açıqlanan məlumatlardan aydın olur ki, fındıq

istehsalı təmərküzləşdikcə, məhsulun alışı qiymətləri düşür. Əgər 2019-2021-ci illərdə istehsalçıların fındığın kiloqramının 4-4,5 manata qədər ucuzlaşdırılmasından gileylənirdilərsə, bu il ən yüksək qiymət kimi 2,5 manatdan bəhs edilir.

Azərbaycanda fındıq istehsalı 2020-ci ildəki 49,5 min tondan 2023-cü ildə 75,4 min tona yüksəlib. Fındıq ixracının həcmi isə 2021-ci ildəki 19,5 min tondan 2023-cü ildə 23,4 min tona qədər artıb. Bu isə o deməkdir ki, istehsal 152 faiz artdığı halda ixrac 120 faiz artıb. İstehsalatla yanaşı, idxal da artıb. 2021-ci ildə qabıqlı-qabıqsız meşə fındığı idxalı 239 ton, 2023-cü ildə isə 306 tona yüksəlib. Rəsmi məlumatlara əsasən Azərbaycanda fındıq yığımının 99 faizi fərdi sahibkar, ailə kəndli və ev təsərrüfatlarının payına düşür. Eyni zamanda rəsmi məlumatlarda

2023-2024-cü illər üzrə Azərbaycanda əsasən 39 şirkətin fındıq ixrac etdiyi açıqlanır. Bildirilir ki, onlardan 34-nün illik ixracı 100 min ABŞ dollarını, 24-nün isə illik ixracı 1 milyon ABŞ dollarını üstələyir. Fındıq emalı müəssisələrinin sayı kifayət qədər çoxdur. Təkcə Zaqatala rayonunda

8 iri fındıq emalı müəssisəsi var: "Əli Səid" MMC (2003-cü ildə istifadəyə verilib, istehsal gücü gündəlik 5 ton), "Res nut" MMC (2005-ci il, istehsal gücü gündəlik 4 ton), Mosul kəndi ərazisində Fındıq emalı müəssisəsi (2005-ci il, istehsal gücü gündəlik 3 ton), "Azər-sun" Zaqatala fındıq zavodu (2006-cı il, istehsal gücü gündəlik 15 ton), "Caucasus nut" MMC (2006-cı il, istehsal gücü gündəlik 7 ton), "Qala-N" MMC (2006-cı il, istehsal gücü gündəlik 3 ton), "Azplod eksport" MMC (2006-cı il, istehsal gücü gündəlik 5 ton), "Azerstar" MMC (2007-ci il istehsal gücü gündəlik 5 ton).

Bura Qəbələ Fındıq Emalı Zavodu, bir neçə rayonda filialı olan Bakı Fındıq Emalı Zavodu, Xaçmaz, Qəbələ, Oğuz, Şəki və digər rayonlardakı emal müəssisələrini də əlavə etsək, 20-dən yuxarı emal müəssisəsinin olduğunu deyə bilərik.

Yeni ixracatçı və emalçı sayına dair bu rəqəmlər fındıqçılıq sahəsində inhisarçılığın olmadığını göstərir. Lakin Azərbaycan realığı belədir ki, bir sahədə həətə 20-30 müəssisə-şirkətin fəaliyyəti rəsmi ləşsə belə, onların 2-3 qrupun nəzarətində olması mümkündür. Belə görünür ki, fındıq istehsalı-ixracı artdığı şəraitdə

istehsalçıdan alışı qiymətinin davamlı olaraq düşməsi hansısa mərhələdə kartel sövdələşməsi nəticəsində mümkün olur. Burada ixracın artım sürətinin istehsaldan daha zəif olması da rol oynayır. İxracın daha sürətli artmasına isə bir sıra amillər mane olur.

Qeyd edək ki, Beynəlxalq Ticarət Mərkəzinin (BMT-nin Ticarət və İnkişaf üzrə Konfransı (UNCTAD) və Ümumdünya Ticarət Təşkilatı ilə birgə mandata malik çox-tərəfli agentlik) 2023-cü il üzrə son məlumatlara görə, Azərbaycan global meşə fındığı ixracatçıları siyahısında 4-cü yerdə qərarlaşıb. Sıralamada ilk üç pillədə Türkiyə, Çili və İtaliya yer alıb.

Azərbaycan fındığı əsasən Rusiya, Almaniya, İtaliya və İsveçrəyə, qismən Körfəz ölkələrinə ixrac olunsa da, 2023-2024-cü illərdə Ukrayna, Belçika, Estoniya və İsrail kimi yeni ölkələrə də ixrac başlanıb.

İxracın gəlirli olması ölkədə fındıq sahələrinin artmasına rəvac verib. 2023-cü ilin sonuna Azərbaycanda fındıq əkmələrinin sahəsi 81 801,5 hektar təşkil edib. Ən çox fındıq bağlarının yerləşdiyi Şəki-Zaqatala və Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonlarında 2023-cü ildə fındıq yığımı müvafiq olaraq 56 580,1 ton və 13 714,6 ton təşkil edib.

Dövlət fındıq əkinlərinə subsidiya verdiyi kimi, ixracatçılara da dəstək göstərir. İxracın və İnvestisiyaların Təşviqi Agentliyi - AZPRO-MO-nun dəstəyi ilə fındıq ixrac edən 9 yerli şirkət 2023-cü ildə "Anuga 2023" və 6-cı Çin Beynəlxalq İdxal Sərgiləri, 2024-cü ildə isə "Foodex Japan 2024", "Prodexpo 2024" və "Russia Halal Expo 2024" kimi sərgilərdə, eləcə də Cənubi Koreya şirkətlərinin Azərbaycana təşkil olunmuş alıcı missiyasının görüşündə iştirak edib.

Qeyri-neft məhsullarının ixracının şaxələndirilməsi üçün nəzərdə tutulan təşviq mexanizmlərindən biri də sahibkarlara qeyri-ənənəvi bazarlara çıxmağa kömək etmək məqsədilə logistika subsidiyalarının verilməsidir. Logistika dəstək mexanizmi ixracatçılara yalnız yeni və qeyri-ənənəvi bazarlara inteqrasiyaya kömək etmək məqsədilə verilməsi nəzərdə tutulub və hesab olunur ki, bu fındıq ixracatçıların yeni bazarlara çıxışını təşviq edəcək.

Rəsmi məlumata görə, 2024-cü ilin yanvar-iyun aylarında Azərbaycandan 51 milyon 900 min dollar dəyərində 8 425 ton fındıq ixrac olunub. 2023-cü ilin eyni dövründə Azərbaycandan 60 milyon 619 min dollar dəyərində 12 229 ton fındıq ixrac olunmuşdu. Bu isə o deməkdir ki, fındıq ixracı dəyər ifadəsində 14,4 faiz, miqdar ifadəsində 31 faiz azalıb. Bir ton fındığın orta ixrac qiyməti illik müqayisədə 6 min 160 dollardan 4 min 957 dollara düşüb.

Fındıq ixracında artıb-azalma periodik olaraq qeydə alınır. İxracatçılar bunun bir neçə səbəbini göstərirlər. Bildirilir ki, Azərbaycanın dünya fındıq bazarında tam rəqəbat apara bilmir. Səbəbi isə rəqib olan ixracatçı ölkələr üçün Avropa Birliyi tərəfindən xüsusi gömrük güzəştlərinin tətbiqidir. Belə ki, Azərbaycan Avropa Birliyinə fındıq ixrac edəndə 3.2-11.8 faiz gömrük vergisi tətbiq olunur, amma rəqib ölkələr, xüsusilə Türkiyə və Gürcüstan üçün bu rüsumun səviyyəsi sıfırdır. Bu, Azərbaycan fındığının Avropa kimi ən böyük bazarda rəqəbat qabiliyyətini kəskin şəkildə aşağı salır. Buna görə də ixracatçılar məhsulu yalnız iri qablaşdırma formasında - çəkisi 40 kq-dan 1 tona qədər olan polipropilen kisələrdə, çəkisi 5 kq-dan 25 kq-a qədər olan vakuum polipropilen qablaşdırma üsulu ilə qənnadı fabriklərinə ixrac etməklə kifayətlənirlər. Belə formada - topdansa-tiş kimi qablaşdırma forması Avropa standartlarına cavab verir və əlavə rüsumla cəlb olunmur. Amma fındığın son emal məhsulunu kiçik qablaşdırma Avropaya ixrac etmək üçün 11,8 faiz vergi ödəməli olurlar. Bu səbəbdən Avropaya yalnız çiy ləpəni ixrac edilir. Bunun nəticəsidir ki, son illərdə Azərbaycan fındığının da əsas alıcısı Rusiyadır...

□ **Dünya SAKİT,**
"Yeni Müsavat"

ÜSAVAT

Son səhifə

N 153 (8526) 28 avqust 2024

AVQUST

Qolunuzun qalınlığı onurğa sağlamlığı ilə əlaqədardır

Alimlər müəyyən ediblər ki, qolların qalınlığı onurğa sütununun sümük-lərinin keyfiyyətini qiymətləndirmək üçün istifadə edilə bilər.

Araşdırmaya görə, qollarıdakı dərialtı yağ onurğadakı sümük-lərin keyfiyyətini göstəricisi ola bilər. Alimlər belə qənaətə gəliblər ki, qolların yağının ölçülməsi üçün sadə və ucuz üsul onurğa sınığı riski yüksək olan insanların müəyyən etməyə kömək edə bilər.

Afina Milli və Kapodistriyan Universitetinin professoru, endokrinoloq, Eva Kessi qeyd edib ki, tədqiqat nəticələri yaşlı insanlarda onurğa problemlərinin diaqnozu və qarşısının alınması üçün yeni imkanlar açır. Araşdırmada orta yaş 62 olan 115 nəfər iştirak edib. Tədqiqatçılar, artıq piyi, xüsusən də qollarında visseral və dərialtı piyi olan iştirakçıların onurğalarında sümük keyfiyyətinin azaldığını aşkar ediblər. Bədən kütləsi indeksindən asılı olmayaraq, artan qol yağ səviyyələri daha zəif vertebra gücü ilə əlaqələndirilib.

Tədqiqatçılar həmçinin hormonal olaraq aktiv olan visseral yağın sümük sağlamlığına mənfi təsir göstərən xroniki iltihaba kömək edə biləcəyini aşkar ediblər. Bu tapıntılar osteoporoz və digər onurğa xəstəlikləri riskini qiymətləndirərkən bədən quruluşunun nəzərə alınmasının vacibliyini vurğulayır.

İnsanlar yaşlandıqca niyə boyları qısalar?

İnsanlar yaşlandıqca boyları həmişə bir neçə santimetr qısalar. Buna səbəb qığırdaqların incəlməsi və əzələlərin boşalmasıdır. Bildirilib ki, bu proseslərin baş vermə sürəti genlərdən, fiziki vəziyyətdən və həyat boyu fəaliyyət səviyyələrindən asılıdır.

Bu giləmeyvənin girdiyi evdə infarkt keçirən olmur

Qara qarağatın yeni faydaları üzə çıxıb. Giləmeyvənin bir çox problemlərlə yanaşı, xüsusilə ürək-damar xəstəliklərindən qoruduğu, qan şəkərini tarazladığı və ümumi sağlamlığı qorumağa kömək etdiyi bildirilir. Alimlər illərdir ürək-damar xəstəlikləri riskini azaltmağın yollarını axtarırlar. Bu yollardan biri qara qarağat yemək və ya ondan hazırlanan əlavələrdən istifadə etmək ola bilər.

Qara qarağatın ömrü uzadan, ürək sağlamlığı üçün möcüzə hesab edilən qida olduğu qeyd edilir.

Alimlər apardıqları araşdırmalarda qarağatın qan dövrənini 45 faiz artıraraq damar tıxanmasına qarşı mübarizə apardığını müəyyən ediblər. Son araşdırmalar qara qarağatın aşağıdakı 4 müsbət təsirini sübuta yetirib:

- * Ürək sağlamlığını qoruyur;
- * Damarları təmizləyir;
- * Qan dövrənini yaxşılaşdırır;
- * Hipertenziyanın qarşısını alır.

17-94 yaş arası insanlar üzərində aparılan araşdırmada kişilərin orta hesabla 3 sm, qadınların isə 5 sm boyunun qısalması məlum olub. Sümük böyüməsi təxminən 25-30 yaşlarında dayanır. 40-50 yaşlarında insanlar tədricən sümük kütləsini itirməyə başlayır.

Alimlər qeyd ediblər ki, boyun qısalması sağlamlıq üçün ciddi fəsadlar yarada bilər. Çoxsaylı tədqiqatlar göstərir ki, boy itkisi ilə tənəffüs problemləri və ürək-damar xəstəlikləri meydana gəlir.

Bankomatdan pul çıxara bilmədi, onu qarət etdi

Hindistanın Vişaxapatnam şəhərinin sakini Andhra Pradesh bankomatdan pul çıxara bilmədiyi və təsadüfən onu qarət etdiyi üçün həbs olundu. Bu barədə Times of India xəbər verir.

37 yaşlı ev rəssamı P. Siva bankomatdan 58,2 min rupi oğurlamaqda şübhəli bilinərək tutuldu. Polisin verdiyi məlumata görə, soyğun təsadüfən baş verib. Siva bir bankomata gedib və pul çək-məyə çalışıb, lakin əməliyyat baş tutmayıb. Kişi əsəbləşib və bankomatın qapağını çəkib və birdən açıb. Bu fursətdən istifadə edərək kişi 58,2 min rupi götürüb. Ümumilikdə, bankomatda bir milyondan çox rupi var idi.

Elə həmin gün yüksək səviyyəli bir bank meneceri polisə müraciət edərək hadisə ilə bağlı bir sənəd hazırladı. Polis axtarşa başladı və şübhəli CCTV görüntülərindən istifadə edərək səkkiz saat ərzində müəyyən etdi. Siddharthanagar bölgəsindəki Sivayı tutdular. Onun altında polis 57 min rupi tapdı.

Bundan əvvəl Hong Kongda su tapançalı iki kişinin sələmi qəzet etməyə çalışdığını bildirilmişdi. Qısa bir söhbətdən sonra uğursuz soyğunçular qaçıb.

Bunları bilirsinizmi?

- * Tarakanlar yer üzündə 250 milyon il yaşamalarına baxmayaraq, hər hansı təkamül dəyişikliklərinə məruz qalmayıblar.
- * Avstraliyanın Alligator adlı çayında heç vaxt timsah yaşamayıb.
- * Ağ ayıların dəriləri qara rəngdədir.
- * "İspaniya" sözünün mənası "dovşanlar torpağı" deməkdir.
- * Çirkli qar təmiz qardan daha tez əriməyə məruz qalır.
- * Arıların 5 gözü var.
- * Araxis dinamit partlayıcısı düzəldilməsində istifadə olunur.
- * Saqqal 7-15 min tükdən ibarət olur və ildə 14 sm sürətlə uzanır.
- * Qarışqa dünyada həcminə görə ən böyük beyinə malikdir. Bu beyinin bədənə nisbətində hesab olunur.
- * 100 fincan kofeni dalbadal içmək birbaşa intihar etmək deməkdir.
- * Yatmış insanın boyu oyaq olan insandan yarım santimetr uzun olur.
- * Jül Vern 1863-cü ildə "Paris XX əsrdə" əsərində avtomobili, faksı və elektrik stulunu dəqiqliklə qələmə alıb. Naşir əsəri Vernə qaytararaq, onu "gicbəsər" adlandırb.
- * Cənubi Koreyada eyni soyadlı şəxslərin evlənməsi qadağandır.
- * İl ərzində insan qabırğaları 5 milyon hərəkət həyata keçirir.
- * Gündəlik istifadə etdiyimiz qayçıyı Leonardo da Vinçi ixtira etmişdir.
- * Son 4 min ildə insan heç bir yeni heyvan növü əhli-ləşdirə bilməyib.
- * İngiltərənin lordlar palatasının spikerinə iclas zamanı danışmaq qadağandır.
- * Arının 2 mədəsi var, biri bal üçün o biri isə qida üçündür.
- * Yer kürəsinin 25 faiz sakini ömründə bir dəfə də olsun telefondan zəng vurmayıblar.
- * Ördək vaqquitsinin exosu olmur.
- * Hippopotam timsahı dişləyərək iki yerə bölməyə qadirdir.
- * Dünyanın ən zəhərli ilanı okeanın dərinliklərində yaşayır.

İnsanlar bu iki yaş dövründə birdən-birə qocalır

Səhər yuxudan oyandığınız zaman güzgüyə baxarkən birdən-birə müəyyən qədər qocaldığınızı düşünə bilərsiniz. Alimlərin yeni araşdırmasına görə, bu ani qocalmalar müəyyən yaş dövrlərində baş verir. Bu barədə Stanford Universitetinin alimləri tədqiqat aparırlar.

Onlar yaşlanma ilə əlaqəli molekulyar dəyişiklikləri araşdırıblar. Nəticədə alzheimer və ürək-damar xəstəliklərində bu riskin tədricən deyil, müəyyən yaşdan sonra kəskin şəkildə artdığını müəyyən ediblər. Məlum olub ki, insanlar orta hesabla 44 və 60 yaşlarında iki əsas qınlma nöqtəsi yaşayırlar.

"Zamanla, yavaş-yavaş dəyişirik. Biz həqiqətən təəcüblü dəyişikliklər görürük", - tədqiqatın baş müəllifi olan Maykl Snayder deyib.

Snayder və onun həmkarları əsasən qocalma ilə gələn xəstəlikləri yüngülləşdirmək və mümkünə müalicə etmək üçün bu tədqiqatı aparır. Bu məqsədlə 108 yetkin şəxs illər ərzində bir neçə aydan bir bioloji nümunələr bağışlayıb.

Hər bir iştirakçı 626 gün ərzində orta hesabla 47 nümunə təqdim edib. Bu, tədqiqatçıların araşdırma şansını əldə etdiyi 246 milyarddan çox məlumat nöqtəsi deməkdir. Tədqiqatçıları bütün molekulların təxminən 81 faizi bu mərhələlərin birində və ya hər ikisində dəyişikliklər göstərmiş. Dəyişikliklər bir qədər fərqli olmaqla, 40 və 60 yaş aralığında pik həddə çatır.

İlk zirvə 40-45 yaşlarda, adətən qadınlar menopoz və ya perimenopauzaya girməyə başlayanda olur. 60-65 yaşların əvvəlləri isə pik karbohidrat və kofein mübadiləsi, ürək-damar xəstəlikləri, dəri və əzələlər, immün tənzimlənməsi və böyrək funksiyası ilə əlaqələndirilir. Hazırda davam edən tədqiqatlar gələcəkdə insan bədəninin zamanla necə dəyişdiyini daha yaxşı başa düşməyə kömək edə bilər.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500